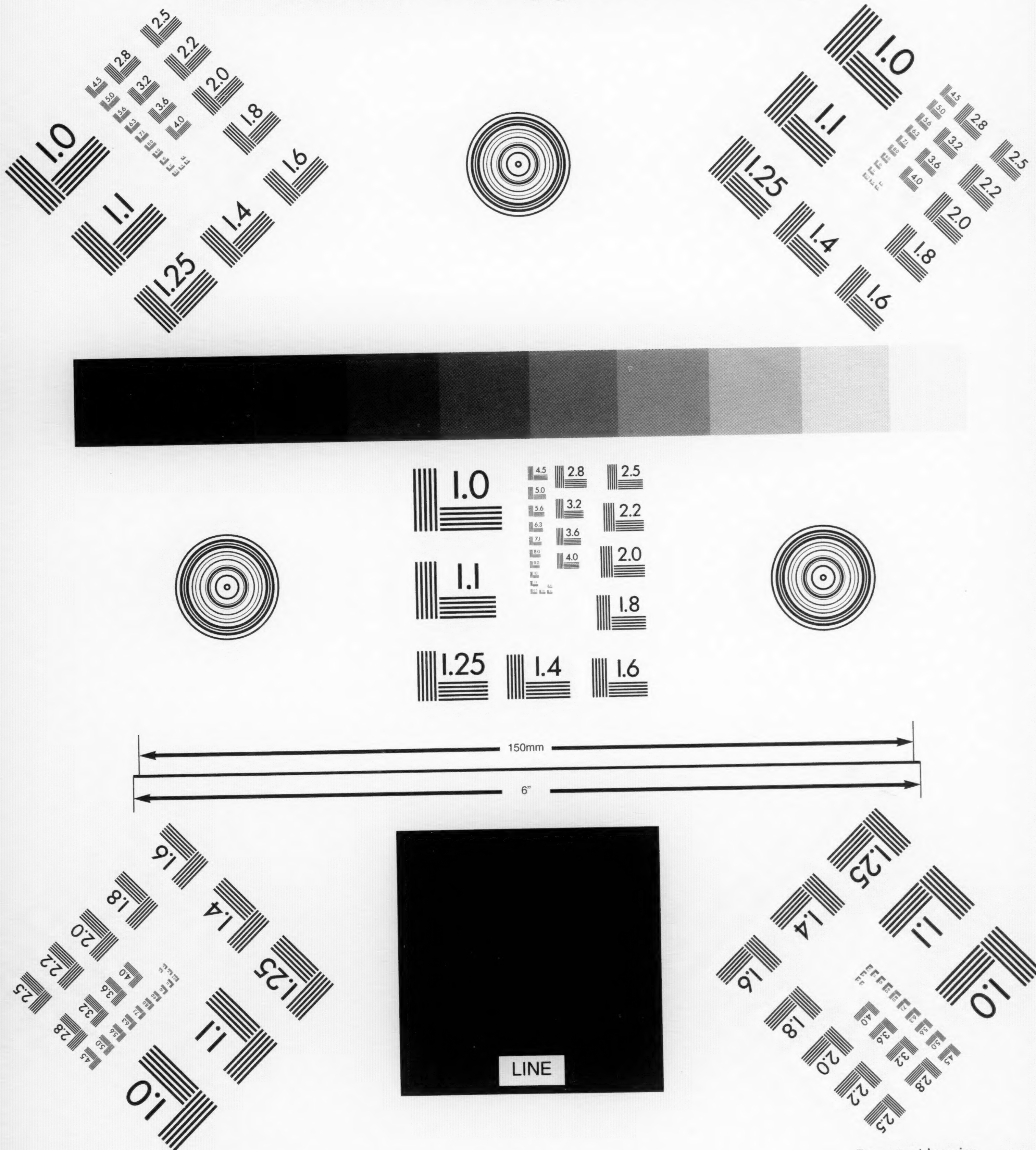

START

CONTROL TEST TARGET for Kodak Quality Monitoring

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Note: This target is intended for routine quality control checking and uniformity.
It is not to be used for certification of meeting any ANSI or ISO Standards for image quality requirements.
Note: To record background density, use a blank sheet of white paper.

Document Imaging
EASTMAN KODAK COMPANY
Rochester, New York 14650
1-800-232-8811

DOCUMENT
IMAGING

THE JOURNAL OF THE

ROYAL SOCIETY OF MEDICINE

Microfilmed 2004
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH
DRAMA

PRESERVATION
PROJECT

YIVO
LIBRARY

REEL

Y-2004-1881.4

Rakov, N. (Nahum).

**Der batlen ,oder,
Hokhtsayt per shpass :
lebensbild in fier akten.
Pshemishl, [1923]**

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2004- 1881.4

Rakov, N. (Nahum), 1866-1927

Der batlen ,oder, Hokhtsayt per shpass : lebensbild in fier akten.

Pshemishl : Amkroyt et fraynd, [1923]

Varying form of title: Hokhtsayt per shpass

63 p.

1. Yiddish drama.--lcs

I. Poland-Przemysl II. Yiddish books from the Harvard College Library ; YI
1894

ID: NXYH01-B3794 CC: 9114 DCF: [HBR]
CALL #: 106193

Reduction ratio

X 10.0

נ. ראקאו

זינגער-בוכ
אדער

№ 10

האכצייט פער שפאס

לעבענסבילד
אין 4 אקטען.

פשמיר
פערלאנג פאן אמקרויט עט פריינד
דרוק פאן ש. ל. דייטשער
פאדגורזע.

2

דער במלך

אָדער

האכצייט פֿער שפּאסס

לעבענסבילד אין פֿער אַקטען

פֿון

נ. ראָקאווע

פֿערלאַג פֿון

אמקרויט עט פֿריינד, בוכהאַנדלונג, פשעמישל.

1909

ДЕРЪ БАТЛЕНЪ ОДЕРЪ ГОХЦАЙТ ПЕРЪ ШПАСЪ

Издательство Амкравта и Фрейнда въ Перемишлю (Австрия).

Типографія С. Л. Дейтшера, Подгурже-Краковъ.

Theater-Katalog AMKRAUT & FREUND, Buchhandlung, Przemyśl.

נייעסטער

טהעאטער-האטאלאג

פֿון אמקרויט עט פֿריינד, פשעמישל.

K h
— 70

שלמה נאָרנעל

פֿרין הירשבייזן'ס דראַמען.

— 70

אינמעלינענט

— 70

איינזאמע וועלטען

— 70

דער תקיעת כף

— 50

דעמערונג

— 40

די נבלה

— 70

די ערד

— 35

ווייטע און נאנטע

— 60

קברים בלומען

פערשיעדענע.

— 70

אַננא קאַרענינאַ

— 60

אוריאל אקאסטא, לערנער

— 70

אבאלע אשכנזי

— 50

אידישער פֿרין שמ"ר

— 80

אייזיק שעפטיל, פינסקי

— 20

אייבינער יוד, הייערמאן

— 50

אלגעמיינער שמרייך שטיפט

— 60

ארבייט אין קאפיטאל

— 20

איטשה מאיר צו די וואהלען

— 40

אייבינע ליעד, אַרנשטיין

— 60

בר כוכבא, נאָלדפֿאַדען

— 60

באַבע מיט דעם אייניקעל

— 70

בן הדור, הארוויטץ

— 60

בית דוד, "

— 60

בוסתנאי, אויערבאך

— 60

באַנאַכט אויפֿן אַלטען

1 —

מאַרק, י. ל. פֿרין

K h

יעקב גארדין'ס דראַמען.

— 70

דער אמת

— 70

דער מזורף

— 70

שעהנע מרים

— 70

די שחיטה

— 70

נאָט, מענש אונד מייפֿעל

— 70

חאשע די יתומה

— 90

מירעלע אַפּרת

— 70

ווילדער מענש

— 70

דבורהלע מיוחסת

— 70

יודישער קעניג ליער

— 70

קרייצער סאָנאַטע

— 70

נעברידער לוריע

— 70

סאָפּהאַ

— 70

אלישע בן אבויה

— 70

דער אונבעקאנטער

יאָזעף לאַטיינער'ס ווערקע.

יודאלע אדער אמת

— 70

ושקר

עזרא דער עוויגער

— 70

יודע

— 70

די סדר נאכט

— 60

דוד'ס פֿידאלע

— 60

בלימאלע

— 70

חרבן ירושלים

— 70

חינקע פינקע

— 70

שרה שיינדעל

— 60

מאמאן דער נעלדנאָטט

ערשטער אַקט.

(רייכער זאָל ביי מייבלום).

מאַטיל, מייבלום, ביי א שפּיעגל — ריכטען טאַלעטע.

מייבלום: אום עקף אוהר, מאטיל, נאָקטו שיקען די דראַשקע מיך אַב-האַלען.

מאטיל: שען, מיין הערר!

מייבלום: נור!

מאטיל: געוויס, מיין הערר!

מייבלום: ווי איז...

מאטיל: אין איהר צימער, מיין הערר!

מייבלום: איך...

מאטיל: נאָפּאָרט מיין הערר! (לויפט אַב, קומט מיט זאפּיע.)

זאפּיע: נאָך נישט גענאָגען?

מייבלום: ווי דו געהסט, ניין.

זאפּיע: שאַרמאַנט — עלענאַנט — פּראַקטפּאל! אָבער געה נור ווער האַט

דיר דאס האר פּריווערט?

מייבלום: דו מוזט תמיד א פּעהלער געפונען.

זאפּיע: מאטיל, איין קאם!

מאטיל: נאָפּאָרט. (אב.)

זאפּיע: געצען וי ויך הערר מייבלום! (געשיהט.) אַט אַווי! און מיר וועלען

טאַלעטע מאַכען!

(מאטיל ברינגט קאם, וי קעמט איהם).

מאטיל: (אפּאָרט) ווען וי נאָל אין איין וועגס מיך איך אויסקעמען.

פּערזאָנען:

אַכרעם מייבלום

זאפּיע (סאַנע), ויין טאַכטער.

בּראַנץ, סטודענט.

מאַטעל } דיענער ביי מייבלום.
חנה

מורדכי נאָ, א שרכן.

צמח לַמֶּדֶן, א מלמד.

ועלדע, ויין ווייב.

אַלטר, ויער זוהן (בטלף).

ליזאַבעט דאָוידאָוונאַ

נאָדעושוואַ וויסאַקאָוונאַ

וויאַנסקי

רוינדיק

פּרושאַנסקי.

סטודענטען
און סטודענטינען

אַרט דער האַנדלונג — רוסלאַנד.

זאפיע: נון, הערר מייבלום, בעמראכט יעצט דאס האר.

מייבלום: (קוקט אין שפיענעל) ווען דיר...

מאטיל: עס שנייעט מיין הערר!

מייבלום: אין די סאניעטשנא.

זאפיע: נישט אלליין, פאפא! איך האב געבעטען אייניגע פריינדע און פריינד

דינען אהער צו קומען, א מיר וועלען ויך שעהן אמיוערען, און איך

האף, אז דו וועסט ויך דאסגעלבע אויף דער האכצייט אמיוערען!

מייבלום: איך דענק אז וועניג.

זאפיע: ווארט, פאפא! איך געה מיט דיר ביז נאגארעווסקי נאם (צו משטלען)

ווען דער נאספאדין בראנין קומט, בעט איהם ער ואל ווארטען, איך

קום באלד צוריק!

מאטיל: שעהן זאפיע אבראמאוונא!

זאפיע: פאפא, איינע סעקונדע! איך געה נור מיין הוט געהמען (אב).

מייבלום: גוט אבאכט געבען און קיינע סקאנדאלען אין קיך! (אב).

מאטיל: (נעמט צוזאמען בארשט און קאס) עפעס איז חזקע היינט אזוי שטיל

אין קיך (קוקט) וי שנייד די לאקשען, איך וואלט יעצט אפילו חשק

געהאט אריין געהן צו איהר און איהר העלפען וואלגען, נור דער

בעל בית האט אנגעוואנט, קיינע סקאנדאלען אין קיך! (מען קלינגט) ואל

דאס דער בשלח קלינגען? אזוי פריה ואל ער שוין קומען עסען ווייז

משערע, חזקע מאכט ערשט די לאקשען! (עפענט).

אויפטויט בראנין.

בראנין: קיינער נישטא?

מאטיל: אויב איך בין נאר נישט, איז קיינער נישטא! נאספאדין בראנין

זאפיע אבראמאוונא האט געבעטען איהר ואלט אביסעל ווארטען וי

קומט באלד!

בראנין: איך דאנקע! (עפענט א בוך — קוקט אריין).

מאטיל: נאספאדין בראנין!

בראנין: יא?

מאטיל: איהר ווייסט איך האב אגעשפארט אייניגע רופעל?

בראנין: ווירקליך? דאס וואר, נעהר קדוג פון אייער וייט, שפארנאם ויין

אז דער קלונקטער שריט אין מענשענס לעבען, נון, אצינד וועט איהר

געוויס וועהן צו הייראטען און ווערען אלליין א בעל בית?

מאטיל: און טאקע דאס דענק איך!

בראנין: וייט איהר שוין פערלאבט?

מאטיל: איהר מיינט פערלעכט, הערר בראנין? (בראנין לאכט) יא און ניט

— דאס הייסט איך בין צופריעדען — נור וי, וי, דא וויל וי און דא וויל

ווי נישט! הערר בראנין, איהר וועט א קלונקער מענש, וועט אלע

מידלעך אזוי?

בראנין: איך האב וועהר וועניג ערפאדערונג געהאט מיט פרויען, נור פאר

וואס וויל וי נישטא?

מאטיל: וי שרייט, וי וויל נישט חתונה האבען מיט קיין גראבען יונג, וי

וויל נור א געביידעטען מאן!

בראנין: אזוי? איהר ווייסט, מאטעל, אביסעל האט וי דעכט, דעטען און

שרייבען ביי היינטיגע צייטען מוז א יעדער קענען, איבערהויפט פאר

א יודישען יונגען מאן, בילדונג איז אימער נאטהווענדיג, איהר מוזט

לערנען, מאטעל, חוה האט פאלקאמען דעכט.

מאטיל: אבער ווי אזוי? איך קען אביסעל דעטען, אבער דאס איז איהר

וועניג (ציהט ארויס א פאפיער) איהר וועט? דאס האב איך אלליין

אנגעשרייעבען.

בראנין: נישט שלעכט, ווער האט דאס איך געלערנט?

מאטיל: קיינער — איך אלליין!

בראנין: איהר ווייסט, מאטיל, איהר האט פעהיגקייטען? עס נאך איך

נישט פיעל מיה קאסטען אז איהר ואלט ווירקליך קענען גוט לעזען

און שרייבען, דערענט, מאטעל, דערנען איז קיין מאהל צו

שפעט.

מאטיל: נאספאדין בראנין, דערנען מיך איך וועל איך בעצאהלען.

בראנין: גיין, מאטיל, איך וויל קיין געצאהלעט, עס פרייט מיך וועהר און

איך שעץ אייערע געפיהלע, קומט צו מיר צוויי מאל וועכענטליך און

איך וועל איך דערנען גוט לעזען און שרייבען.

מאטיל: וועט איך נאך קענען ווערען א גימנאזיאסט?

בראנין: צו שפעט. אייערע קינדער מעגליך, אבער נישט איהר!

מאטיל: אוי ווי האלט מען שוין ביי די קינדער?

בראנין: (נעמט זיין היט) ואפיע אבראמאונא וויקט ויך צו לאנג. ואנט דעם פרייליין מייבלום, אז איך קום באלד, איך געה נור דא איבערן וועג אין דער ביבליאטעק.

מאטיל: איהר קוקט אבער באלד צוריק? דען היינט באנאכט ערוארטעט ואפיע אבראמאונע ועהר פיעל געסט!

בראנין: וואס איז דען הייטע?

מאטיל: הערר מייבלום איז אונזעק אויף א חתונה, האט ואפיע אברא-מאונא איינגעלאדען איהרע פריינדע און פריינדיגען אום אביסער די צייט צו פערברענגען, ואל איך ואנען דעם פרייזיין ואפיע, אז איהר קומט באלד?

בראנין: געוויס! איך לאז מיין אויבערדאק אין קארידאר.

מאטיל: ווען קען איך קומען צו אייך לערנען?

בראנין: מארגען אום פינף אוהר אבענדס וועל איך אייך די ערשטע לעקציען געבען. (אב)

אונפטרט חייוקע.

מאטיל: נו, חייוקע, מיר וועלען הערען וואס דו וועסט ואנען מיט עטליכע חדשים שפעטער.

חייוקע: וואס וועל איך ואנען מיט עטליכע חדשים שפעטער?

מאטיל: גאר נישט!

חייוקע: דאס וואו איך איצט אויף.

מאטיל: חייוקעלע!

חייוקע: שלאג דיר, מאטיל, ארום די נארישקייט פונם קאפ.

מאטיל: חייוקעלע, חתונה האבען הייסט ביי דיר נארישקייט?

חייוקע: חתונה האבען מיט דיר איז א נארישקייט.

מאטיל: פאר וואס חייוקעלע?

חייוקע: ווייל דו ביזט א גראבער יונג.

מאטיל: פון וואנען ווייסטו דאס?

חייוקע: איך ווייס!

מאטיל: און ווען למשל איך ואל דיר ואנען אז איך בין נישט קיין גראבער יונג? אז איך קען גוט לעזען און שרייבען?

חייוקע: דו?

מאטיל: יא איך! הערר בראנין האט געזעהן מיין שרייבעכטס איז ער געווארען אויסער ויך!

חייוקע: אויסער ויך? ווירקליך? נו, וואס איז דא א וואונדער ווען ער האט דערזעהן אזא גרויסען אקס ווי דו?

מאטיל: חייוקעלע, פאר וואס ביזטו אזוי שלעכט צו מיר? איך האב דאך דייך אזוי שטארק ליעב.

חייוקע: דאס פרייט מיך ועהר, איך האב ליעב אז מען ליעבט מיך.

מאטיל: נו?

חייוקע: וואס נו?

מאטיל: מיר וועלען זיין א גליקליך פאר!

חייוקע: שלאג ארום די נארישקייטען פונם קאפ, פערנעם, מאטקע, פאר-געס! איך וויל חתונה האבען מיט איין געבילדעטען מאן, מיט איין האכשילער.

מאטיל: און אז איך וועל ווערען א געבילדעטער מאן?

חייוקע: דו?

מאטיל: יא איך! אייל דייך נור נישט און דו וועסט ועהן! נאספאדין בראנין האט מיר צוגעזאגט, אז ער וועט מיך לערנען.

חייוקע: (פרעהליך) מאטיל, מאטיל! אז דו ווערסט א האכשילער ווער איך א האכשילערין.

מאטיל: וואס רעדסטו? ווי אזוי?

חייוקע: אט וועל איך דיר דערזעהלען, ווען נאספאדין בראנין ניקט דעם פרייזיין די לעקציען הער איך מיך אונטער, און איך האב שוין גע-לערענט אזוי פיעל, אט צום ביישפיעל געכטען האבען ווי געלערנט ווענען אלע היות, איז דא אזא מין חיה וואס מען רופט זי קאנא... קאנא... קאנאנא...

קאנאנא! דו הערסט א ווארט? זי טראגט איהרע קינדער אין טארבע.

מאטיל: מיין מאמע איז מסתמא אויך געווען אזא חיה, זי האט שטענדיג געטראגען מיך אויף איין האנד און א טארבע אויף דער צווייטער.

חייקע: היינט נאך דעם אוראק. איז נאך דעם אוראק... דו האסט געדארפט
 זעהן ווי ער קוקט איהר אין די אויגען און וי פערשעהמט זיך... שר
 ופצט און וי... ניין, דאס וועסטו קיינמאל נישט קענען.

מאטיל: חייקעלע, פראפיער מיך וועסטו זעהן צי איך קען צי ניין איך
 קען קוקען אין די אויגען איך קען ופצען און...

חייקע: מאטקע, איז מאטקע... וועט דאס ויין שעהן אנו לאמיר זעהן איך
 וועל מיך אנטהן ווי פרייליך נאכע און די ווי בראנין. געשווינד, אין
 קארדאר הענגט ויין האקשילערראק. געשווינד, מאטקע, שטעה נישט.

(לויפן ארויס — מאטקע קומט וואפארט מיט א שטודענטענראק — קאמישע סצענע
 ביז ער טויט איהם און — חייקע מיט א לאנג סארגענקלייד — מאיעסטעטיש).

מאטיל: חייקעלע, קוק מיך אהן!

חייקע: (שטאלץ) ענטשולדיגען זי, אונז פערסאנאונא, וואס מאכט איהר
 מאקסיס האנקעלעוויטש? נו, ווארום פרענקסטו נישט?

מאטיל: וואס ואל איך פרעגען?

חייקע: מיפרענט וואס מאכט איהר אונז פערסאנאונא?

מאטיל: ווער איז די אונז פערסאנאונא?

חייקע: איך!

מאטיל: אזוי? וואס מאכט איהר אונז פערסאנאונא?

חייקע: איך דאנקע מאקסיס האנקעלעוויטש! איז נישט? (וועט זיך.)

מאטיל: וואס ואל איך טהון?

חייקע: ויפן!

מאטיל: איי!

חייקע: נו?

מאטיל: וואס נאך?

חייקע: קוק מיך אין מינע אויגען! (געשיהט) איי!

מאטיל: איי!

חייקע: נו לעקסטו מיך?

מאטיל: איי, איי, מעג איך דיר א קוש געבען?

חייקע: געבילדעטע מענטשען פרעגען נישט צי מען מעג צי ניין?

מאטיל: חייקעלע, וועסטו מיט מיר חתונה האבען?

חייקע: דאס וועלען מיר שוין זעהן! דערנוייל מוז איך אנטלויפען חייך
 נאכע אבראמאונא קען נאך אנטקומען.

מאטיל: לויף, לויף, חייקעלע! איך וועל דיר באלד נאכלויפען. איי, בין
 איך אמאל געלאפען.

חייקע: איך וויל נישט וויסען וואס דו ביזט אמאל געלאפען, דערנוייל
 אנטלויף איך.

מאטיל: איי, האב איך אמאל געהאט א סוף פון לויפען, וואוהין איך בין
 געקומען האב איך נור געהאט דאס לויפעניש איך בין אזוי פיעל גע-
 לאפען אז איך לויף נאך ביז אצינד.

(אויפטויט זאפיע, בראנין.)

זאפיע: ניין, ניין, נאכפארין בראנין! מיר וועלען היינט קיינע לעקציאן
 האלטען.

בראנין: איך האב עס געמערקט. אייער דיענער האט מיר ערצעהלט דאס
 וי ערנווארטען הייטע געסטע.

זאפיע: געסט? נור מינע ווי איך אייערע בעקאנטע!

בראנין: איהר וועט מיר ענטשולדיגען, איך האב נישט געוואוסט, נאנסט
 וואלט איך נישט געשטערט. (נימט דען הוט.)

זאפיע: וואהין?

בראנין: איך וועל קומען מארגען!

זאפיע: ווייט איהר ווירקליך זא בעשעפטיגט?

בראנין: (גיבט איהר א צייטונג) לעקט! (צייגט מיטן פינגער ווי.)

זאפיע: (נאכ'ן לעזען) און ווי זענען אלע דא אין שטאדט?

בראנין: יא, 50 אונגליקליכע פאמיליען וועלכע זענען ארויסגעטריעבען
 געווארען פון ביאליסטאק! ווי פאדערען נאך אמעריקא. — איך, פרייליך
 מיכל'ס! איהר האט געדארפט זעהן דעם צושטאנד אין וועלכען ווי
 געפונען זיך! ווען איהר וואלט בעטראכטען די 50 אונגליקליכע יודישע
 פאמיליען האט איהר אזא עלענד אין אייער לעבען נישט געזעהן.

זאפיע: און פון וואס לעבען ווי דא?

בראניז: איך געהער צו דער "חברה" וועלכע אינסערעסירט זיך מיט דער לאגע פון די אויגליקליכע, מעהר ווי 100 רופעל האבען מיר שוין צוגאמען גענומען.

זאפיע : (גיבט איהם איינע באנקנאָטע) **נעמט דאס!**

בראנץ: איך דאנק אייך! איך דאנק אייך! איהר האט איין גוטעס ענדלעכס
הערץ. א, אפא אבראמאוו! איהר וויט זא ענדעל, זא גוט, זא רייצענד
איין בליק אייערער קען ערפרייען צעהנדלינגע הערצער פון יענע אונ-
גליקליכע וועלכע ליגען צוואמענגעפרעסט ביי ר' יצחק משה'לעס אין
שטאל! איהר וענט א ענדלעס פרייליין! דער אנבליק פון יענע אלטע
קראנקע מענער, פון אונגליקליכע פרויען און אונשולדיגע קינדער וועט
אייער הערץ ווענדען צו אונזער פאלק, צו אונזער אלטער היימאטה.
און מעגליך אז אייער הערץ וועט אויך דאן מעהר סימפאטיוזרען מיט
דעם מאן וועלכער שמאכטעט אום אייערער לעיבע!

זאפיע: גאספארין פראגין!

בראנץ: פֿערצייַהט! איך האב טיף פֿערנעסען אז איך בין נור דער אַרמער קעמפֿענדר קראַנץ, אין איהר די רייכע זאַפֿאַ אַבראַמאָוונאַ מיכלום.

זאפיע : איהר זענט א פאנאטיקט! (מען קלינגט).

בראנין: מִדְּאֵין דְּעֵם פִּיחֵל אִיךְ מֵאַנְקֶעס מֵאַהֵל אַ חֲשֶׁק מִיט דִּי נֶעֱנֵעַל פֿון מײַנע אײַגענע הענד מיר מײַן הערץ אַרויס צו בײַכען.

זאפיע: נעמאנד גיבט איין אורזאקע דאצו:

(געלעכטער דרויסען).

אויפטרױט קאָהר, לױזא בעט, נאדיעזשדא, ווראנאסקי, פרוזשאנסקי, רודניק.

אלע: ודראווקסט וואיעטיע, ודראווקסט וואיעטיע! (דאמען קישען ייד).

ווראנסקי: אה, גראנין, ווי געהטס?

בראנין : געווינד !

רודניק: מען דערצעהלט דאך וואוינער פון אייער געקטרינער רעדע, איך
שטעל מיר שוין פאר, ווי בראנין ניצט אין יודישען פארלאגענט אלס
ערשטער מיניסטער ח ח ח ח ח!

זאפיע: איזער אַיבערמייבט שוין רודניק? ה' בראַנין שיינט מיר פֿרעמטענ-
דיערט נישט אזוי הויך, נובט וואָהר?

בראנץ: איהר וועט מיר ענטשולדיגען, פרייליין מיכלום איך בין היינט
נישט אויפגעלעגט צו דעספאטיערען, ביי נאט, איך פיהל קאפפ-
שמערצען.

רודניק : פאלג מיד, פראניז, און ווארף אונזעך דיינע נארישע און פוסטע אידישען. ציון, שמיין, מיר איז ליעבער דער קאצאפ ווי די קאלטענע-וואטע בארד פון א אלטען יידען! (אלע לאכען).

מיידלעך : פראנץ רודניק!

בראנין: אדך ווי טרויריג עס איז זאנאס צו הערען פון דער יודישער יוגענד! אמת, מיר זענען יודען אבער מיר זענען אויך מענשען. און מיר האבען דאס רעכט ווי מענשען פעהאנדעלט צו ווערען.

רודניק: שעה זמן פאלעסטינא איינסעהן ווען יודען וועלען זיין די בעלי-ביתים! זיין. - האנטיסעמ - און פישקעס וועלען דארט דער הויפט-האנדל זיין.

בראנין: דיין סאטמער, רודניק, פאסט אין דער קלאסע צווישען די קריסטליכע חברים, נישט דא! (נעמט הוט) זאפא אבראמאָוואַ איהר נועט מיר ענטשולדיגען.

זאפיע: גיין איהר געהט נישט!

בראנין: איזער קנועהל'ט מיך, פרייליין!

ואפיע : ווי איהר ווילט! (ער זעצט זיך).

רוד־יק: נאספאדא! אריינקומענדיג אהער האב איך געטוהן אין קיך
 ויצענדיג א במלך און שלינגט הייסע לאקשען, עפעס א שנאָרער
 א טעלעלעקער, און זיי וועלען זיין אונזערע פערזאָנלעך אין
 פאלעסטינא!

בראנין: און מיר איז מעהר עהרע מיט דעם בטלן. מיט דעם טעלעקלעקער צו פערברייטען אלס מיט יודישע אנטיסעמיטען.

רודניק: פֿרעגט צופֿלייט דעם במֿלך, וואס ס'איז איהם ליעבער, די מילכיגע לאקשען אדער פאלעסטינא? און איך וועט מיך אז ער וועט ניכער פארציעהן די לאקשען.

אלע: ח ח ח ח ח

זאפיע: אבער פריינדע, עס געהט צו פיעל אין ערנסטען, צי וואס מויל דאס?
בראנין: פאלג מיך, רודניק, צו וואס וואלטו פערקעהרען צווישען יודען?
מיר זעהען אז דו ביזט א ערל. ליעבער פערקעהר צווישען ערלים ניי
וועלען דיר שוין מיט דער האנד דערמאנען אז דו ביזט א יוד.

רודניק: וואס קען מען ערווארטען פון דיר, אז דו ביזט א פריינד פון דעם
בטלן, פון דעם טעלערלעקער וואס וויל נאנץ לעבען איז נור דער
טעלער לאקשען?

זאפיע: מאכט נור נישט אזוי פיער שפאס פון אונזער בטלן, ער געהט אויס
נאר קיין נאר צו ווילן, ער עסט שוין ביי אונז באלד א יאהר, און איז
נעהר שטיל, און האט נאנץ אנשטענדיגע מאניערע, ער איז נאר נישט
אזוי בטל'יש ווי איהר מיינט, ער שעהמט ויך נישט אפילו אמאהל
אויפצוהייבען די אויגען און קוקען אויף מיר.

I. מיידעל: וואס פאר א אויגען האט ער דען?

איינער: קעלבערנע! (איברוגע לאבען).

איינער: לאקשענע! (איברוגע לאבען).

רודניק: שעהמט אייך בילעבען צו דענען פון אונז סובעקט.

זאפיע: מיר שיינט ה' ברונין איהר גיבט איהם א לעקציע?

בראנין: יא, און ער בעניצט וועלטענע פעהיגקייטען.

רודניק: געוויס איהם געמאכט פאר א ציוניסט?

בראנין: ווען דער ציוניזם ואל נישט האבען מעהר ווי די איינע מעלה
וואס אועלכע ווי דו געהערען נישט דארטען, איז שוין ווערט א ציוניסט
צו ווילן.

רודניק: און וועלכע שטעלע וועט איהר איהם געבען אין פאלעסטינא?

בראנין: צו לערנען וועטען דיאנעניגע וועלכע האבען עס נישט, נוסע נאכט!
(שנעל אב)

איינער: ווי שמעקט עס דיר, רודניק?

רודניק: ווער געהט נאמיצען פון א קצבים א ווהן?

I. מיידעל: ווילן טאטע איז א קצב פויר

II. מיידעל: אבשייליך!

זאפיע: איהר געהט ווי איהר זענט אלע גערנועט געווארען? עס האט אייך
ריכטיג געמאכטען.

רודניק: פארט נישט מעהר ווי א קצבים א ווהן.

זאפיע: דער טאטע קען ווילן א קצב און דער ווהן קען ווילן איין אנשטענדי-
גער געבילדעטער מאן, און אמאהל איז דער טאטע א מיניסטער און
דער ווהן א לוקס, א מוילגעניקטס!

רודניק: איהר מיינט דאך נישט מיך?

זאפיע: דערווייל איז דאך איינער טאטע נאך נישט קיין מיניסטער?

איינער: לאמיר ויך בעסער אונטערהאלטען — לאמיר ויך שפיעלען אין
פענער.

מיידעל: פע עס איז א ושידאונסקי שפיעל! (מען קלינגט).

זאפיע: אהא, דא קוקט אונדז דעם פאליציימיסטערס ווהן!

אויפטריט מרדכי.

מרדכי: א נוסען אבער אייך!

רודניק: א שעהנער פאליציימיסטער — מרדכי נאו!

מרדכי: און ווי איז ערגיץ ר' אברהם?

זאפיע: פאפא איז אויף א האכצייט!

מרדכי: אהא, ביי ר' משה בעער, און איהר פערברענגט נאר אזוי אויף
טרוקענעם? אביסעל משקה! צובייסטן! — דאכט ויך מיר דאס איז
איפקע ברוך דעם שניידערס טאכטער? איך געדענק דיר נאך פאר
אזא פוטצאלע מי דאלע! א, שוין א היבש בינטערל מיט יאהרען —
קיין עין הרע, אויסגעוואקסען א מיד — און ווער איז דאס מיידעל?

זאפיע: ליזאכעט דאווידאונא קראמקין!

מרדכי: וואס? דאס איז לייקע? מנחם דוד'ס טעכטעריל? דאכט ויך מיר
זי איז געווען א רויטע? ווי אזוי איז זי עפעס פערשנוארצט געווארען?

איינער: און איך בין פרוזשאנסקי!

צווייטער: און איך בין ווראנסקי!

רודניק: און איך בין רודניק!

מרדכי: אייך שקצים קען איך! נח סערעלע, אביסעלע בראנפען!
זאפיע: העלפט אייך אליין, ר' מרדכי, איהר נענט א היימישער מענטש!
מרדכי: (נעמט זיך א גרעויל) לחיים, לחיים! נח סערעלע, אביסעלע משקה,
זיין? לחיים לייקע, צביה! אביסעלע וויין?
מיידליך: מיר מרינקען נישט, ר' מרדכי נאוו!
מרדכי: (אפארט) ס'איז שוין צייט בילעכען זיי ואלען פערזונקען אביסעל וויין
ווען נישט דא, וועניגסטענס אונטער דער חופה (לויט) לחיים! (צו מענער)
און איהר נעמט אזוי ויצען און מיר אונקוקען? נח ניעל איך מרינקען פאר
אייך, לחיים, יודען, לחיים!
רודניק: איהר מרינקט פאר צרות, מרדכי נאוו, א חתונה אין שטאדט און
נישט אייער שידוך.
מרדכי: מיין שדכנות געלד האב איך שוין אפגענומען.
רודניק: נח, און מיר וועלען אזוי ויצען און זיך נישט אונטערהאלטען?
ר' מרדכי, איהר וועט מיט אונז מיטהאלטען?
מרדכי: זיין, דאס ביסעל משקה האט מיר געמאכט אפגעטיט, איך וועל
אריין געהן אין קעך, סערעלע! איז עפעס דא וואס צו צובייסען?
זאפיע: פרענט חייקען, איך מיש מיר נישט אין קעך!
מרדכי: עפעס שמעקט אזוי ווי געהאקטע לעבערליך.
זאפיע: איך גלויב אויך אזוי!
מרדכי: (נעמט די פלאש און גלעזעל) נח אונטערהאלט אייך דא, און איך וועל געהן
מלחמה האלטען מיט דער קעכין (אב).
זאפיע: א וואהל יודעל!
איינער: נח, און אזוי וועט מען ויצען?
צווייטער: קלעהרט עפעס אויס עפעס נייעס!
רודניק: ביי גאט, איך האב!
אלע: וואס, וואס?
רודניק: פאר וואס ואלען מיר נישט אריין רופען אהער אביסעל דעם
בטלן? עס וועט ווירקליך זיין א שפאס.
אלע: בראווא! בראווא!

איינער: וואס גאר א בטלן?
רודניק: ער ויצט דארט אין קעך און עסט וויעטשערע.
אלע: בראווא! אהער דעם בטלן!
זאפיע: זיין, זיין! ווען פאפא וועט ערפאדערען...
רודניק: מיר וועלען איהם נישט אויפגעסען — דעם בטלן אהער!
אלע: דעם בטלן, דעם בטלן!
רודניק: (רופט) מאטיל, מאטיל! וואס טהוט דער בטלן?
מרדכי: (דרייטען) ער האלט מלחמה מיט א טעלער מילכיגע לאקשען.
רודניק: פרענט איהם אריין אהער!
מרדכי: אהער דעם בטלן!
רודניק: אהער — אהער — פאשאל!
מרדכי: (אפארט) ס'זאל מיט דיר ווארפען העכער ווי די היינער. (אב).
רודניק: דאס וועט זיין א שפאס, נור זייט אלע סעריאז!
זאפיע: רודניק, לאזט איהם צוגרייכען, ווירקליך עס פאסט גאר נישט
פאר אונז!
רודניק: גאר נישט, מיר ווילען נור א צייטפערטרייב האבען.
מרדכי: (דרייטען) אט אהער גלייך אין טהור אריין — זיין דא — פערקריקט
אייך אויף רעכטס!
רודניק: מינע הטרען, ערענט!
אויפטריט אלטער, בלויכט שמעהען ביי דער טהור.
אלטער: גוטען אבענד!
אלע: גוטען אבענד, גוטען אבענד!
רודניק: ויצט!
אלטער: איך דאנק אייך, איך קען שמעהן!
רודניק: האט איהר שוין געגעסען וויעטשערע?
אלטער: (דאמען לאכען שטיל).
רודניק: ער האט שוין געגעסען וויעטשערע! וועט איהר עפעס מרינקען?
אלטער: זיין, איך מרינק נישט!

א מיידעל. גאספאדין רודניק. ווארום שטעלט איהר איהם אונז נישט פאר?
רודניק. פאדאן, מינע שולד! ליזאבעט דאוידאונא! גארעןשדא אינא-
קאוונא - איהר קענט גענוים פרייליין זאפא אבראמאונא!

אלטער. יא, איך קען וי!

אלע. ווי רופט מען איך?

אלטער. אלטער! (ראמען לאבען).

רודניק. אלטער - ווי?...

אלטער. אלטער מוזניק!

רודניק. מינע דאמען און הערען! איך האבע די עהרע איך פארצושטעלען
גאספאדין אלטער מוסניק! (צי אלטער) האט איהר א נייב?

זאפיע. לאזט איהם צופריעדען!

רודניק. קינדער?

זאפיע. רודניק!

אלטער. גיין, איך בין נאך א בחור!

אויפטויט מרדכי.

רודניק. מינע דאמען און הערען, א בחור אהן קינדער!

א מיידעל. ווארום טהוט איהר נישט א שידוך?

מרדכי. ווער רעד עס פון א שידוך אהן מיר?

רודניק. איך, ר' מרדכי! איך וויל רעדען א שידוך ר' אלטערין.

מרדכי. א, און ווער איז די פלה?

רודניק. פלהים צום אויסקלויפן!

מרדכי. א געשעפט, גנאמנות, א וואהל געשעפט!

רודניק. וועמען ר' אלטער וואלט איהר וועלען פאר א פלה?

מרדכי. שעהמט איך נישט, קלויבט אויס פון אקע מיידלעך.

אלטער. לאזט מיר אין פריעדען!

רודניק. קלויבט איך אויס, אזוי אויף משיקאונע, זאגט וועלכע?

אלטער. (צויגט אויף זאפיע) דאס מיידעל! (געלעכטער).

זאפיע. ח ח ח ח, ווירקליך איינע עהרע!

רודניק. מינע ליבע דאמען, איך בעדוירע איך ועהר, הכלל לאו ויין מול
טוב! איך גראטולירע איך זאפא אבראמאונא!

זאפיע. נו, און מיר פרענט מען נאר נישט?

מרדכי. ווער פרענט מיידלעך? זאל ויין מיט מול און מיט גליק! און ווען
איהר וועט ויין די חתונה?

רודניק. און ווארום נישט שוין?

מרדכי. א פלאן, גנאמנות א פלאן!

רודניק. מיידארף דאך נאך פרענען דעם חתן?

מרדכי. ווייט איהר צופריעדען? (וויל וועקענען).

אלטער. לאזט מיר געהן! (געלעכטער).

מענער. גיין איהר קלויבט דא!

זאפיע. גענוג מיט דעם שפאס!

מרדכי. אויך וואס ווארט מען נאך? צביה בת ר' יצחק ולמן עס הצדיק

פרוושאנקט וועלען ויין אונטערפיהרער פון פלהים צד - לאה בת

ר' מנחם דוד מיט הגאון הצדיק ר' רודניק וועלען ויין די אונטערפיהרער

פון חתנים צד! (רופט) מאמעל, מאמעל, (מאמעל ערשיינט) ברענג אריין

4 שטעקענס מיט א קולירט טישטוך, מיר שטעלען דא א חופה.

שטעה נישט און רעד אריין חתן, מעהר מחתנים שעהנער די שמחה

(מאמעל אב לאבענער). אונטערפיהרער בענעצען די פלה.

זאפיע. ר' מרדכי, דאס איז שוין צו פיעל.

איינער. סאיז דאך נור א שפאס!

אלע. דאס הייסט אמזידען ויך.

מרדכי. סאיז מיר טריקען געווארען אין מויל, געוואלד, קינדער, אביסעל

משקה!

מרדכי. אמת, אמת, נו בענעצען די פלה! (געשיהט).

(בענענט די כלה ווי א ברחן).

פלהיני פלהיני, פאר דיר איז א שרעקליכע גאכט.

און ביי מיר איז דער גארנעל נאך אביסעל משקה פערשמאכט.

דיין הערץ פון ליבע בענענט צו דיין חתן ביי דיר.

זאפיע: (ערנסט) פאפא!

מייבלום: און איהר רי מרדכי נענט גענוען דאביי און צונעלאזט צו אונז
שקאנדאל?

מרדכי: איך בין גאר נישט גענוען דאביי...

מייבלום: איהר נענט שיכור! וועה! וועלכע שאנדע!...

רודניק: גאספארין מייבלום, עס וואר נור א שפאם!

זאפיע: נור א שפאם, א קאמעדיע.

מייבלום: ווייסטו אונגליקליכע דען רעוואלטאט פון דעם שפאם, פון דער
קאמעדיע? ווייסטו אז דו ביזט ויין גענעצליכע פרוי?

זאפיע: און דו פאפא דענקסט דאס איך קען גלויבען אין אונעלכע דומע און
פערפולטע גענעצע?

מייבלום: שטיל דו אונגליקליכע, וואג נישט צו שימפפן אונזערע הייליגע
גענעצע, בעסער שימפף אייערע פערדארבעטע בילדונג וועלכע גיבט
איך רעכט שפאם צו מאכען איבער דעם וועלכעס רופט זיך נור און
יודישקייט! וועה, וועה, מיר זאל אוינס געשעהן, מיין טאכטער זאל
זאנאם טהון?...

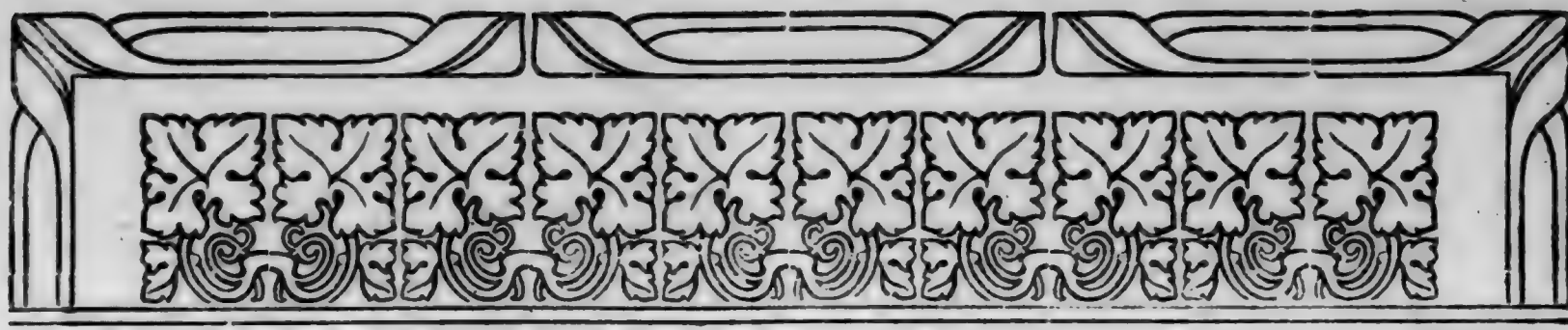
זאפיע: פאפא!

מייבלום: פארט פון מינע אויגען! בעסער וויל איך זיך זעהן טויט צו
מינע פיס איידער אזא שאנדע צו דערלעבען. ארויס פון מיין שטיבע,
דו אונפערשעהמטע! ארויס אדער איך וועל זיך מיט מינע אייגענע
הענד דערווארפען.

אלטער: (טרעט אין מיטען) שטעהט! איהר האט קיין רעכט אויף איהר
אייער האנד צו לעגען, זי איז נישט מעהר אין אייער רשות דען זי איז
מיין פרוי!

(פאזיציאן).

(פ א ר ה א נ ג).

צווייטער אקט.

(ארם צימער ביי צמח למדן — א בעט, טישעל, בענקליך — זעלדע פליקט פערערן.
— צמח גיסט אן טהע פון סאמאזואר — אויסן טיש א שווארץ ברויט).

אויפטריט צמח און זעלדע.

זעלדע: צמח!

צמח: וואס איז ועלדע? (וויאשט זיך די הענד און עסט ברויט מיט טהעע)

זעלדע: ווי שפעט קען איצט ויין?

צמח: איך ווייס? ארום דריי.

זעלדע: אזוי שפעט און אלטעריל איז נאך נישטא?

צמח: ער מוז אנדא ויצען אין בית המדרש. דו ווייסט דאך אז ער האלט
אין איין גאט בעטען.

זעלדע: ניין, צמח, דו וועסט מיר נישט אייגרעדען: איך מיין אז אלטעריל
איז וועניגער אין בית המדרש ווי דו דענקסט. דאס קינד, אוי, געפעלט
מיר גאר נישט, עפעס איז מיט איהם.

צמח: דו רעדסט נארישקייטען ועלדע, אלטעריל איז ווי עס איז תמיד
גענוען — הלואי וואלט אזוי אונזער אברהם'ל גענוען.

זעלדע: ניין, צמח, געבטען ביינאכט בין איך געלעגען ביז די הענדער האפען
שוין געקרהט און געווארט אויף אלטערלעך, און ווען ער איז אהיים
געקומען, אוי מיין בויך... האב איך מיך פאר איהם און דערשראקען
דאס פנים בלאם, די ליפען צוואמען געדרוקט, און אז איך האב איהם
געפרעגט ווי ער איז גענוען האט ער מיר געענפערט וואס נישט גע-
שטויגען און נישט געפלויען, און איז אריין אין ויין חדר'ל. און האב
געקערט ווי ער איז אריינגעגאנגען און גערעדט צו זיך אליין, און

מיר דאקט ויך אז איך האב איהם געהערט קרעכצענדיג — אוי
מיין בויך...

צמח: עט, ער האט אנדא געלייגט קריאת שמע? (ועלדע ויפצט) גארנישט
ינדענע, וואס ויפצט דו?

ועלדע: איך ויפצט נישט פון מיינעטווענען, געלויבט איז דער וואס, כ'האב
מיר די הענד נישט געוואשען. מיין בינטעל יאהרען האב איך שוין
פאלד דערמאנען, איין קינד פערלויבען, און אלטערדיג? טהוט מיר
נישט וועה דאס הערץ ווען ער דארף געבויך אנקומען צו פרעמדע
מישען, צו פרעמדע מענשען, פאר ויין שטיקעל ברויט? פאר וואס
זאל מיין ארעם קינד נישט עסען א שטיקעל ברויט ביי מיין אייגענעם
מיש? אוי אז מען איז ארעם...

צמח: ברויך אמת ד' אלקיני מלך העולם תון את העולם כלו בטובו בנות
ובחסד וברחמים, א. ו. ו...

ועלדע: אוי מיין בויך!

צמח: נוזה לך ד' אלקיני על שהנחת לאבותינו ארץ חמדה טובה
ורחבה, א. ו. ו...

ועלדע: ווען איך וואלט מ'ך געקענט ארויסחאפען אין גאס.

צמח: ועל הכל ד' אלקיני אנחנו מודים לך, ומברכים אותך, ותפרך שמך
בפי כל חי, א. ו. ו...

ועלדע: איך ווייס? מיט עפיים האנדלען, פערדיענען האטש אפאר גולדען
א וואך.

צמח: רחם נא ד' אלקיני על ישראל עמך, ועל ירושלים עירך ועל ציון
משכן כבודך, א. ו. ו...

ועלדע: דא איז אזא ביטערער ווינטער און דאס קינד געהט אין אזא
לייבט קאפאטעלע צמח!

צמח: הא?

ועלדע: פערנעם ניט, יעלה ויבא, עס איז היינט ראש חודש, וועה איז
מיר קיינער קוקט ויך אויף איהם נישט אום.

צמח: הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד! הרחמן... א. ו. ו.

ועלדע: איך ווייס נישט וואס וועט ויין דער סוף? אלטערליך איז שוין
25 יאהר, ביז 120 יאהר, אלט! און דא... אוי מיין בויך... צו וואס טוין
איך שוין גאר אין גאנצען? איין איבריגע לאסט אויף אייער קאפ,
און אלטערליך וואס וועט ויין מיט איהם? א מלמד? און שטארבען
פאר הונגער ווי דער טאטע?

צמח: גער הייט גס ונקתי, ולא ראיתי צדיק נעזב ונרעו מבקש לחם
ד' עוז לעמו יתן ד'... וועסט טרינקען א גלעזל טהע ועלדע (וי וויינט)
וואס וויינטו?

ועלדע: איך וויין ווייל מיר טהוט וועה דאס הערץ! איך בעקלאג מ'ך
נישט אויף דיר חלילה צמח, דו בינט צו מיר געהר גוט, נור אז איך
ועה דיינע אנגעבויגענע פלייצעס ווי דו ארבייטסט מיט דייין שוואך
הארץ מיט די תלמידים פאר די פאר גולדען א וואך, אוי מיין בויך...
(ער געהט) וואוהין געהסטו צמח?

צמח: געבען די ציעג אביסעל שטרוי! (אב)

ועלדע: מיין ארעם קינד, מיין ארעם שעפעלע (עליקט פערערן) אוי מיין בויך
(וויינט, נעמט דאס פארטוך צו די אויגען).

(אויפטויט אלטער).

אלטער: וואס האב איך געטהון? אה, וואס האב איך געטהון? ווען חלילה
ווי זאלען ערפאהרען עס וועט וויי טערטען — מיין קראנקע
צארטליכע מאמע...

ועלדע: (האנד-שולטער) קינד מיינס!

ארטער: אה דאס בינטו מאמעניו?

ועלדע: וואס איז מיט דיר מיין קינד?

אלטער: גאר ניט מאמעניו, וואו איז דער טאטע?

ועלדע: ער איז ארויס צו דער ציעג!

ארטער: איז דא קיינער נישט געווען?

ועלדע: גיין, דארף דען עמיצער אהער קומען?

אלטער: יא... גיין... איך האב נור אזוי געפרעגט.

ועלדע: וואס איז מיט דיר מיין קינד? וואס בעהלסטו פאר דייין קראנקער

און שוואכער מאמען? דו ביזט אזוי בלאם, אזוי קאלט, וועסט טרינקען
א גלעזל ווארעם?

ארטער: ניין (וי וויינט) וואס וויינסטו מאמעניו? עס איז נאר נישט מיט
מיר - נור עפּים קאפּשטערצען.

זערדע: מיר זענען אַרעם, דער טאטע איז אלט, און וואס וועט פון דיר
ווערען? נאט ווייסט צי מיר וועלען ווכה זיין דיר צו דער חופּה צו
פיהרען.

אלטער: (אמארט) ווען וי ואל עס גרפּאהרען - אַך נאט, ווען וי ואל עס
גרפּאהרען (לויט) מאמעניו דו ווייסט וואס איך דענק? פאר מיר
וואלט אפּשר גלייכער געווען איך ואל ערגיץ אונעקפּאהרען?

זערדע: קינד מיינט וואס רעדסטו?

אלטער: מעגליך אין אַנאנדערער שטאדט וועל איך עפּים פּערדינען
דו ווייסט דאך ווי מען וואגט, משנה מקום משנה מול...

זערדע: איין אויג פונעם קאפּ האב איך פּערלוינען ווילסטו מיר דאס
צווייטע ארויסנעמען? ניין מיין קינד דו וועסט עס נישט טהון,
ווילסטו שוין אין נאנצען טעדטען דיין קראנקע און שוואכע מאמע?
וועניג האב איך מיינע אויגען אויסגעוויינט נאך גענעם קינד? מיר
זענען דיר איבערדריסן ווייל מיר זענען אַרעם? געה פאחר צערברעך
דיין קראנקער מוטערס הערץ, לאז וי איבער מיט דיין אלטען
טאטען, פּרעמדע ואלען מיינע אויגען צומאכען, די ערשטע לאפעטע
ערד ואלען פּרעמדע אריין ווארפען? ... איך ואל אין נאנצען בלייבען
און א קדיש? אי...

אלטער: מאמעניו דו פּערשטעהסט מיר נישט, הער מיר אויס! וואס
עלטער איך ווער, דעסטא מעהר לייעב איך דיר און דעם טאטען,
אצונד ערשט פּערשטעה איך ווי ביטער און טרויריג איז דאס האט
איינער לעבען פּערבראכט - אצונד ערשט בעגרייף איך ווי טהייער
און הייליג איינער לייעב איז צו מיר, אבער איך קען נישט מעהר,
דאס עננע צימער דערשטיקט מיר, ווען איך זעה דיר, מיינע קראנקע
מאמע, פליקען פּעדערען מיט דייע איינגעדארטע פינגער אום
אפּאר נילדען צו פּערדינען פיהל איך אז איך בין א פּערברעכער

גענען אייך - אה לאז מיר פריי! לאז מיר מיין פנים נישט וואשען
אין די טעלער פון פּרעמדע הייזער, איך ווייס אז איהר ווילט עס
נישט איהר ווילט אבער פון מיר מאכען א רב, א תלמיד חכם, און
איך קען עס נישט, נעמט מיר אונעק פון די פּערשימעלעטע
פאלאנצען פון גמרות און משניות - עס וועט מיר טעדטען איך וועל
עס ניט אויסהאלטען, מאמעניו! (וויינט)

זערדע: צמח, וואו ביזטו צמח?

אלטער: שא, שא... עס איז נור מיין קאפּ מיין צערשטרייטער קאפּ,
וואס רעד איך? אונעקפּאהרען? אונעקפּאהרען און איבערלאזען
די צערטליכע מאמעניו אליין? אה עס איז נור עפּים איין נארישע
איינבילדונג! קען איך דען מאמעניו דיר פּערבאטען פאר א... אוי
מיין קאפּ, מיין קאפּ! (וויינט)

זערדע: אלטעריל! קינד מיינט! ביזט נישט געוונד וועה איז מיר!

ארטער: נור קאפּשטערצען, מאמעניו! איך וועל מיר דא אביסעלע
צולענען וועט עס פארגענען!

זערדע: רוה דיר אויס מיין קינד, איך וועל געהן זעהן וואס דער טאטע
ווייסט ויך אזוי לאנג אין שטאלעכיר ביי דער ציעג - אוי מיין בויך.
(לאנגזאם אב.)

ארטער: וי וועלען עס מינען ערפּאהרען! און דאן... אה מיין קאפּ! מיין
קאפּ! איך האב געטהון א פּערברעכען וועט די וועלט זאגען, ווי קום
איך א פּטלן, א קבצן, צו אזא רייכען מאנס א טאכטער? ער איז
רייך, ער מעג אלעס, און איך בין אַרעם, מיר קומט נאר נישט,
נאר נישט! אזוי זאגט די וועלט, ניין מיר געפּעלט נישט אזא וועלט.

(אויפטרעט בראנין, קוקט איהם שארף אן.)

אלטער: איהר ווייסט אלעס?

בראנין: יא איך ווייס אלעס.

ארטער: צו וואס זענט איהר אהער געקומען?

בראנין: צו וויסען די אורזאכע וואס אייך האט צו דער טהאט געטריבען.

ארטער: קיין אורזאכע.

בראנין: עס איז נישט וואהר, מען מוז זיין וואהניג, אדער העכסט

פערדארבען אום אוי איינען שריט צו מאכען, און איהר זענט
ביידע נישט.

ארטער: אוי, איך בין געווען וואהנדיג, ווילד, גערייזט, (זעט זיך) וואס
זענט איהר געקומען אהער?

בראנין: ווייל איך האב דאס רעכט, ווייל איך שפען אייך, ווייל איך געפין
אין איך מעהר נייסט, מעהר באראקטער ווי ביי דיעזעניגע וועלכע
האבען געוואלט מיט אייך אוי איין שפאס צו טרייבען, וואס איז
געווען אייער מאטיוו? (שווייגט) אוי ואל איך מיך האבען אין אייך
גענארט? ואל איך ווירקליך גלויבען דאס נור איין אויסזיכט צו
בעקומען געלד פון דעם רייכען מייבלום האט אייך צו דער טהאט
געטריעבען? אויב אוי, האט איהר זעהר גוט אויסגעזעענט, איהר
דארפט נור זאגען וויפיעל איהר פערלאנגט.

אלטער: וואס האט איהר געוואלט פון מיר? און וואס ווילט איהר יעצט
פון מיר? ווארום האט איהר מיך אפגעריסען פון דער גמרא און
מיר געגעבען צו פערשטעהן, צו געניעסען זא וואס פון וועלכען איך
האב צוריק מיט א יאהר ביין אהנונג געהאט? מיין הערץ איז
דאמאלס געווען פערנומען נור מיט דער דיעבט צו מיינע ארומע
עלטערן, קיין גרעסערן אידעאל ווי מיינע ארומע קראנקע מוטער
האב איך מיר נישט געקענט פארשטעלען ביז... ביז...

בראנין: ביז איהר האט פאר אייך דערזעהן א שעהנערען אידעאל אין
דער פארם פון א שעהנעם מעדכען? און ווען איהר האט איינגעזעהן
זא ווי איז ווייט פון אייך האט איהר אייך אנגעבאפט אין דעם צו פאל
וועלכער האט געמאכט פון אייך א שופט, א...

אלטער: אה ניין! ניין! שימפסט מיך נישט! איך ווייס נישט, איך קען
אצונד נישט בעגרייפען, עס וואר אלעס אוי פרעמד, אוי פלעצליך,
איהר גיבט מיר די נאנצע שולד ווייל איהר ווייט דאביי נישט געווען,
און אז איך בין א בטלן האט מען געדארפט פון מיר לאכען? און
אז איך בין נישט אוי וועלטליך האט מען געדארפט מיין בלוט
פערניעסען? און ווי אויך? ווי פון וועלכער איך האב 12 מאנאט
געטריימט ווי פון אייער געמין, פון א הייליגקייט, פון א אידעאל דער
קיישהייט ווי וועלכע וואר דער שטערן וועלכער האט בעלייכטעט

מיין וועג צו עטוואס זיעסערס און לייכטיגערס ווי צו גמרא און
תוספות - אה פיעל גלייכער וואלט געווען ווען איך וואלט געבליבען
ביים אלטען, פיעל גלייכער פאר דעם בטלן, פאר דעם שנארער
דעם קבצן, צו לעקען די טעלער ביי די הינט בעלי-בתים, אידער צו
דענקען פון א וועלט, פון א לעבען, פון ח ח ח ח... עס וואר אקעס
מיין שולד, מיין שולד!

בראנין: איהר בעקלאגט אייך מ'האט אייך גערייזט, פאר וואס זענט
איהר נישט געווען מאן גענוג צו פראטעסטירען געגען אזא האנדלונג?
ניין, דאס האט איהר גישט געטהון, נור די עהרע, די רעפוטאציע
פון א יונגעס מעדכען האט איהר יא געהאט קוראזש צו בעשמוצען
(אלטער ווייגט) נו איך וועל אייך איבערלאזען מיט אייער אייגענעם
געוויסען, איך האב אז אייער הערץ וועט אייך דעם ריכטיגען שריט
דיקטירען, אדער! (ווייל אב).

ארטער: מיין הערץ! מיין הערץ!

בראנין: ווייסען שוין אייערע עלטערן דערפון? (אלטער בענייגט) עס וועט
אייער קראנקע מוטער פיעל ערגערן, איהר פאלגט מיך, פאהרט
ערניץ אונזעך און פון דארט וועט איהר א גוט צושיקען.

אלטער: א גוט?

בראנין: געוויס, איהר פרייהייט צוריקגעבען! איך קום יעצט פון דארט,
ווען איהר וואלט זעהן וואס פאר א טרויער איהר האט אויף יענעם
הויז געבראכט וואלט איהר פערשטאנען אז אייער פפליכט איז וי
נאך היינט צו בעפרייען, לאזט דאס מאל אייער פערשטאנד
הערשען איבער אייערע געפיהלע.

ארטער: אמת זא וואס האט איהר מיך געלערנט, איך פיהל אבער אז
דאס מאל בין איך שוואך דאצו, פיעל מאל האב איך געוואלט מיינע
געפיהלע אין מיר צו בעהערשען אבער איך האב נישט געקענט,
אך! ווארום איז וי מאנקעס מאל צו מיר אוי גוט געווען? ווארום
האט וי אזא מיטליידענדען אנטהייל גענומען אין אלעס וואס מיך
האט בעמראפען? וי האט מיר געגעבען א בוך צו לעזען, און דאס
בוך האב איך ביי מיינעם הערצען געטראגען ווייל איהרע פינגער

האבען עס בעריהרט, טאג אין נאכט האב איך געלערנט, שטודירט אום א געבילדעטער מענטש צו ווערען נור דאמיט איך זאל געהנטער צו איהר קענען צוקומען - נור צו וואס ערצעהל איך דאס איך? איהר האט קיין רעכט מיינע געפיהלע צו וויסען, איהר וועט מיך נישט פערשטעהן.

בראני: איך האב אויך ארעכט צו וויסען, איך פערשטעה אויגליקליכער, איהר ליעכט סאפיע מייבלום!... נאט! נאט! (פערשטעלט זיין פנים).

אלטער: הער בראני!... אה איהר ליעכט וי? מיר הייסט איהר מיין פערשטאנד הערשען איבער מיינע געפיהלע און אליין קענט איהר דאס נישט? איהר מענט? איך איז ערלויבט ווייל איהר ווייט א געבילדעטער א צוויילינדער? אבער ווי קומט דערצו דער במלך? דער טעלעלעקער? דער שנאכער ח ח ח יעצט פערשטעה איך שוין, איך זאל וי בעפרייען, אום איהר זאלט וי קענען בעוויצען?

בראני: שווייגט אויגליקליכער! איך וועל מיינע געפיהלע נישט פער-ליינקענען, אבער מיינע ליעכע איז גראדע אזוי האפנונגסלאז ווי אייערע איברגענס, אדע! (ווייל אב בענגענעט סאפיע).

(אויפטריט סאפיע).

בראני: פרייליין מייבלום?

ארטער: (אפארט) וי איז דא?

סאפיע: אה גאנצפארין בראני! איהר דא? איך האב גאר נישט געוואוסט אז איהר נענט בעפריינדעט, איך בין געקומען א שולד צו בעצאהלען און אום פערצייהונג צו ביטען, איהר וועט געוויס קומען מיר היינט מיינע לעקציען געבען? איך וועל איך ערנאכטען, צום ווידערנעהן!

בראני: צום ווידערנעהן! (פויגע, שטיל אב).

סאפיע: (בעטראכט דאס צימער) וועלכע ארמוטה! (געהט צו צו אלטערן) ווי איך זעה וועט איהר מיר נישט פערצייהען?

אלטער: איך איך פערצייהען?

סאפיע: יא מיר האבען ווירקליך פאריגע נאכט דעם שפאם צו ווייט געטריבען, נאטירליך עס וואר נור איין שפאם, אבער מיין פאטער בעטראכט די קאמעדיע פאר צו ערנסט, און נור ווינעם קאפריז

נאכצוקומען בין איך געקומען איך זאגען דאס עס טהוט מיר ווירקליך לייד, און ביטע אום אייערע פערצייהונג, רי מרדכי נאז וועט שוין אלעס פערטיג מאכען עפס דארט ביים רב, און איהר וועט עס מיר ברענגען, איך ווייס? עפס א פאפיער, און אזוי וועט ויך ענדלעך די קאמעדיע, אדא צום ווידערנעהן! איך גלויבע מיר זענען מאן און פרוי - ח ח ח מאן און פרוי נור פיר איינען טאג, א שעהנער מיטעל פאר א ראמאן אדער פאר א קאמעדיע.

ארטער: פרייליין מייבלום! בין איך ווירקליך אזוי אפשאטענד (יי קוק איהם אן) איז ווירקליך דער נאמען במלך אזוי ניעדריג, אזוי העסליך א דער מענטש וואס טראגט איהם איז א פלעק פאר דער געזעקשאפט?

סאפיע: ווארום ברענט איהר דאס מיך?

ארטער: ווייל אין אייער אנשווארט זענט מיין לעבען אדער מיין טויט!

סאפיע: איך פערשטעה איך נישט.

אלטער: איך וויל אזוי, גלאט אייער מיינונג וויסען.

סאפיע: מיין מיינונג? איך בעטראכטע וי אלס איין אוניצעליכע מיטגלידער דער געזעקשאפט! (ווייל אב).

אלטער: אה פרייליין! געהט נישט בעפאר איהר הערט מיך אויס, געהט נישט אנוועק מיט דער מיינונג, אז ארמוטה איז אזוי העסליך, נויכלע געפיהלע און ליעבענדע הערצער ווערען געבוירען און ענטוויקעלט אין ארמוטה אזוי גוט ווי אין רייכטהום.

סאפיע: וואצו אייגענטליך ערצעהלט איהר מיר דאס אלעס?

ארטער: ווייל אין דער קורצער צייט וואס איך בין אין אייער הויז זענען בין איך גענואהר געווארען אז די וועלט האט עפס בעסערעס ווי דאס בית המדרש - איהר זענט צו מיר גוט געווענען, ווארום האט איהר מיר געסטערן מיין בלוט פערצאפט, ווארום האט איהר אין איין מאמענט מיר צערשטערט אלע מיינע אידעאלען?

סאפיע: (גיכט איהם די האנד) עס טהוט מיר ווירקליך לייד, איך בעט אים פערצייהונג.

אלטער: (גרייפט די האנד און קישט ליידענשאפטליך).

סאפיע: וועלכע פרעכהייט? לאז פריי מיין האנד! (רייסט ויך).

אלטער: אה לאוט מיך וי קישען ביז אין מיין לעצמען אטעמאונג! איך ליעב אייך — איך ליעב אייך (קישט די האנד).

סאפיע: (כאפט ארויס די האנד) פארט! ווי וואגט איהר ניעדריגעס וועטען מיר וואואס צו וואנען? חתחת א בטלן, א טעלעקלעקער אין אונזערעם הויזע, א איך פערשטעה אייך! איהר האט אייך געסטערן אנגעחאפט אין דער געלעגנהייט, איהר האט געוואוסט וועלכע קראפט די אייניגע ווערטער האבען ביי די יודען, אבער איהר האט איין אירטהום! איך האם אייך, קלויזניק, בטלן, טעלעקלעקער, אייערע עלטערן ווענען געוויס צופריעדען? ווי טריימען שוין פון איין פערשטענען, פון מיין פאטערס רייכטהום? שוויגערלעך!

אלטער: האלט איין! בעסער טעטעט מיך, איידער פון אייך אעלכע ווערטער צו הערען.

זאפיע: אצינד קענט איהר רעדען, און נאך מיט וועלכע שעהנע פראגען? געסטערן וועט איהר געשטאנען שטום, און געוויס נאך מיט אונגעדולד, מעגליך איהר האט געציטערט דאס אפפער ואל פון אייערע הענט נישט ארויספאלען?

אלטער: וועה, איך האלט עס נישט אויס! וואס איז מיט מיר? איך ווער ערשטיקט! איך ווער וואהנדיג! איך ווער משוגע!... מאמעניו, מאמעניו! (פאלט צום טיש).

אויפטריט צמח, זעלדע, מרדכי.

צמח: אלטער, איז דאס וואס ר' מרדכי האט אויס געזעהלט אמת! און מיין קינד האט דאס געטהון? **זעלדע:** (דערזעהט זאפיע) וי דא?

זאפיע: ר' מרדכי, נעמט מיך אהיים!

צמח: דו שווייגסט? האסט מיין אלטען קאפ מיט אזא בושה בעדעקט? און דו שווייגסט?

מרדכי: נעמט אייך נישט צום הערצען ר' צמח! אלעס איז שוין ביים רב אין די הענט, און מארגען איז 12 ביי טאג טרעפן מיר ויך דארטען. דו וועסט דאך אויך ויין, אלטער? (פויזע).

זעלדע: קינד מיינס, וואס שווייגסטו? מיר האבען נאך פון דיר א ווארט נישט געהערט, דו ווייסט ווי שטארק מיר לעבען דיר, דו ביזט דאך

אונזער קרוין, אונזער רייכקייט, דער איינציגער לעבטיגער שטראהל אין אונזער פינסטערען לעבען, דו ווייסט אז מיר האבען דיין צוטריטען פערדיענט, וואו מיין קינד, איז דאס אמת?

אלטער: יא, ס'איז אמת!

זאפיע: ר' מרדכי, וועט אמאל נעמען איין ענדע?

צמח: אזוי, אמת? און דו האסט אזא נאך געטהון? דו האסט אזא זינד בע-נאנגען? וועה צו מינע אלטע יאהר, מיך ואל דאס טרעפן? מיין קינד? מיין בן יחיד, מיין תלמוד חכם ואל דאס טהון? פושע ישראלי! אז דער... נוטער יאהר ואל דיר נעמען!

זעלדע: צמח הער אויף! ווער ווייסט וואס דארטען איז געווען? וועה וואס איז מיט מיר, צמח! (וויינט).

אלטער: (לויפט צו) מאמעניו! קום צו ויך, ווי שטארק, איך ווייס נישט וואס מיט מיר איז דארט געווען, ווי האבען מיך אריין גערופען אום מיט מיר שפאם צו טרייבען ווייל איך בין ארעם, ווייל איך בין א בטלן, וואס ווייטער איז געשעהן ווייס איך נישט, עס איז אלעס געווען אזוי... אזוי מאמעניו, א ייין, קוקט נישט אזוי שטערענ, טאטעניו, מאמעניו! (פאלט — צעוויינט ויך).

זאפיע: ר' מרדכי, מיר ברעכט מיין הערץ אויף ויין אונגליק.

מרדכי: ווען איך האב נישט דאמאלס אביסעל בראנפען אין קאפ וואלט צו דעם אלעמען נישט געקומען.

זעלדע: אלטער, מיין קינד! (וויינט) וואס האסטו געטהון, וואס האסטו געטהון?

אלטער: (שטרענג) ווי האבען מיט מיר א שפאם געמאכט, און איך האב מיט ווי א שפאם געמאכט!

צמח: א שפאם געמאכט? און דו האסט דיר ערלויבט א שפאם צו מאכען? דער ארעמאן דארף ויין געוואהנט, אז דער רייכער ואל פון איהם שפאסען, אבער ער דארף נישט וואנען צוריק א שפאם צו טרייבען, וועה, וועה, צו וועלכער בושה דו האסט מיך מיט דיין קראנקער מאמע געבראכט! אבגעמארטערט און אבגעפינצטערט א לעבען, נישט דערנעסען און נישט דערשלאפען, מיט מיין שוואכען

הערץ מיט קינדער געלערנט. די מאמע האט מיט איהרע פערפירערענע
פינגער איהרע שוואכע אויגען ביים קאניצעל געבלענדעט אום א פאר
גולדען ביי פערדערן פליקען צו פערדיענען. מיר האבען געהאפט אז
אונזער קינד וועט אויסוואקסען וועלען מיר פון איהם נחת האבען.
וועה וועה! און אט דאס איז דער סוף, דאס איז דער נחת?

זעלדע: (ווייניגער) צמח!

צמח: מאמע, אוינגליקליכע מאמע!

מרדכי: קום, סערעלע אהיים, ר' צמח, מארגען אום 12 ביים רב. האט מיר
א גוטען טאג!

זאפיע: איך האף אז איהר האט מיר פערצייעט, און איהר וועט זעהן איינער
פעהלער גוט צו מאכען. אדנע! (אב).

מרדכי: (רויסט איין צמח'ן א סור — דאן לויט) פערשטעהט איהר מיך? קיינער
דארף נישט וויסען, עס קען אלעס געמאכט ווערען אין דער שטיל און
האט מיר א גוטען טאג! (אב).

צמח: אוי די בושע, די בושע.

זעלדע: קינד מיינס וואס האסטו געטהון?

אלטער: הערט מיך אום מיינע לעבע ערשטערן, שטראפט מיך נישט בע-
פאר איהר וועט מיך אויסהערען און פערשטעהען! איך וויל ווי
טרויריג איינער לעבען איז געווען, איך וויל ווי הייליג און צערטליך
איהר האט מיך געלייבט, א לאנגע צייט בין איך מיט דער לעבע
גליקליך און צופריעדען געווען, אבער איך האב איך א לאנגע צייט
גענארט, וועהרענד איהר האט געמיינט אז איך וויל די נאנצע צייט אין
בית המדרש, האב איך פעההאפט די ערשטיקסטע און פערשימעלסטע
לופט אין קלויז, וועהרענד איהר האט געמיינט אז איך וויל ביי דער
גמרא, האב איך שטודירט וויסענשאפט אין אייראפעאישע שפראכע,
מיט דער צייט איז מיר די גמרא נמאס געווארען, די ערשטיקסטע לופט
אין קלויז האט מיך נישט געלאזט אטהעמען, מיינ גיסט האט מיך
געשליעבט ארויס אין דער גרויסער פרייער וועלט ווי איך האב גע-
קענט זעהן פעהליכע פניםער נישט קיין מאנערע, בלאסע, אבגע-
צעהרע ווי איינער וועט, איינע נייע וועלט האט וויל פאר מיר

געעפענט און צו דער וועלט האט וויל הערץ געריסען. א לאזט
מיך אהין, איך וויל לעבען, איך וויל לעבען.

זעלדע: און דאס האב איך ערלעבט צו הערען פון מיינ איין און איינציג
קינד?

צמח: לעבען? לעבען ווילסטו אין שמוץ און אין וויד? ניין, דאס קענסטו
נישט — דאס דארפסטו נישט, דער ארימער מאן קען נישט זעהן אין
די וועטען פון די רייכע! די גמרא, דאס בית המדרש, דאס איז
ניין געבען!

אלטער: א, ניין, ניין! איך קען נישט מעהר! לאזט מיך פריי! גענוג מיר
מיינ בלוט פערצאפט! גענוג מיר געוואשען מיינ פנים אין דעם שמוץ
פון פערעמדע טעלער, צו פיעל אפפער פערלאנגט איהר פון מיר פאר
דעם פבד את אביך ואת אמה! לאזט מיך פריי, איך וויל אין דער
וועלט אריין — איך וויל לעבען, איך וויל לעבען!

צמח אין זעלדע: אלטער, קינד מיינס!

אלטער: אוי מיינ קאפ, מאמעניו, טאמעניו! ווי וויט איהר? אוי עס ברענט
מיינ הערץ, מיינ מוח, עס איז מיר דונקעל פאר די אויגען, מיינ פאנטאזיע
מאהלט מיר בילדער, בילדער פון צוויי וועלטען.

עס ערשיינט איין בילד ביי מייכלום אין סאלאן.

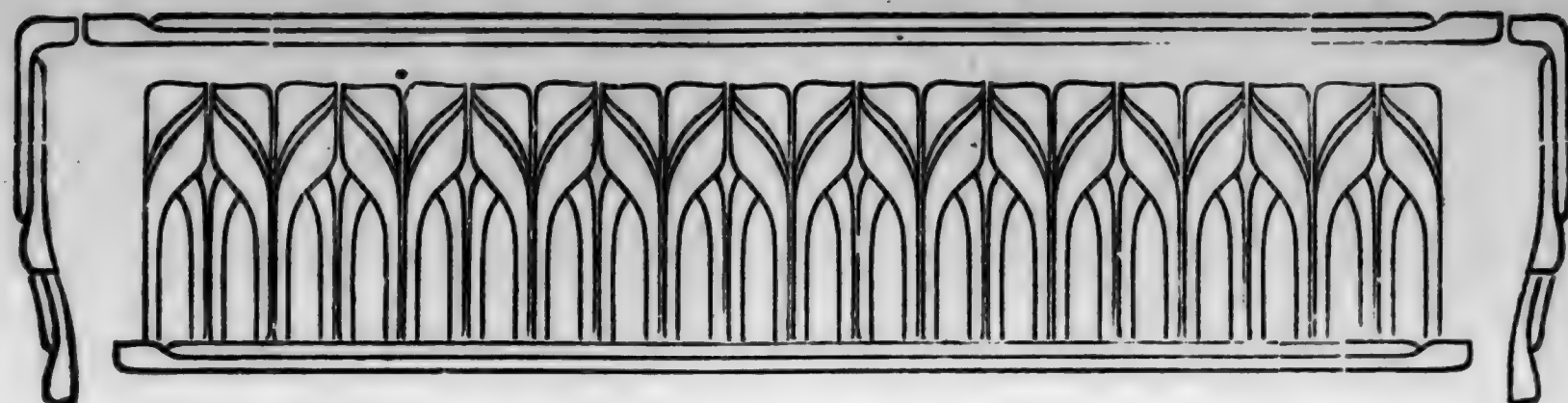
מייכלום, זאפיע, בראניו, סטודענטען, דאסען עטצ.

איין וועלט איז פינסטער, חושך, א טאטע א שוואכער אבגעדארט
מענטשיל, א מלמד וועלכער ארבייט מיט ווין הערץ ווי א האמער —
די מאמע א קראנקע בלאסע יודענע, פליקט פערדערן אום צו ערנעהרען
ווייזער איינציגען ווען דעם טעלערלעקער, אין שטייב איז קאלט,
פינגסטער, דער דלות הערשט מיט ווין נאנצער גרוואמער מאכט —
און די צווייטע וועלט איז א שעהנע, ליכטיגע, א געוונדער רייכער
טאטע מיט א בליהענד שעהנער טאכטער, געסט, דאמען, הערן,
מאונטערהאלט וויל, דארט איז צו פיעל ליכטיג אין דערנעלכער צייט
ווען דא איז צו פיעל פינסטער, דארט טאנצט מען אין דערנעלכער
צייט ווען דא גיסען וויל בלוטיגע טרערען, דארט טרינקט מען
שאמפאנער ווען דא שטארבט מען פאר א שטיקעל ברויט, אבער

דאס איז נאך וועניג פאר די אויסערנוועהלטע פון די רייכע. אום ויך
נאך מעהר לוקסיג צו מאכען, אום ויך נאך מעהר צו אינטערהאלטען.
רופט מען אריין דעם במלך, דעם טעלעראקער, דעם נאר נישט און
מען מאכט מיט איהם א שפאס, מען רייכט ויין הערץ, מען שנייט ויינע
אדערען, מען צאפט ויין בלוט, ווי מענען, ווי זענען די רייכע, לאמיר
שטעלען א חופה, לאמיר חונק מאכען פון דעם במלך, שפיעלעט
א מארש, לאמיר בענענען דעם חתן, איך בין וי מקדש, וי איז מיינע,
מיינע! א, איך בין א חתן, איך בין א מלך, נישט מיר מין ווייב...
לאזט מיר צו מין ווייב! איהר זענט יודען, און נאך תורת משה איז נישט
מיינע, מיינע, מיינע! (פאלט).

(פאזיציאן).

פארהאנג.

דריטער אקט.

זאאל ביי מייבלום. — אויפטריט חייקע מיט קוילען.

חייקע: דאס וועל איך אין מין לעבען נישט פארנעמען! דער שעהנער
רוזניק, דער האכשילער איז געווען ביי מיר אין קיך, ער האט געזאגט
אז ער האט מיר לייעב, און האט מיר געדריקט און געמישט. איך דריקט
ער טהייער! נישט אזוי ווי מאטעל! היינט ויין קיש? ער האט דאך
אלע טעמים, אזא טעם ווי ויין קיש האב איך נישט געפיהלט אפילו
ביי מין מאמען אין קימפעט, און גערופען האט ער מיר נישט חייקע
נור אונז פסחאונא (געהט צו צום שפיענעל) איך בין טאקע שעהן ווי
אלע וועלטען!

מאטיל ערשיינט (פון חייקע אונבעמערקט).

מאטיל: חייקע!

חייקע: און ווי ער לייעבט מיר!

מאטיל: דאס מיינט וי מיר!...

חייקע: ווי בעטעמט איז ויין קיש, ווי ויס איז ויין קוועטש.

מאטיל: ווער? וואס? וועהמען חייקע?

חייקע: (דערזעהט איהם) ווער זענט איהר?

מאטיל: צי בייטו משונגע? צי וואס? וואס איז מיט דיר?

חייקע: וועמען דיקעט איהר?

מאטיל: טפוי צי דיין קאפ! שוין פון א פערטיל שעה אז דו ביזט אריין

געזאגטען פיייער מאכען און צום סוף האקטו נאך אפילו די קוילען אין

איווען נישט אריינגעלעגט.

חייקע: איך מאך נישט מעהר קיין פיייער!

מאטיל: און וואס וועט זאגן דער בעל בית?
חייקע: איך האב נישט קיין בעל בית!
מאטיל: און וואס וועט זאגן דאס פרייליין?
חייקע: איך בין אלליין א פרייליין!
מאטיל: וועה איז מיר תהילע!
חייקע: נישט תהילע — אונז פסחאונא, איהר הערמ? ער האט מיר אזוי
גערופען!
מאטיל: ווער איז דער ער? וועה איז מיר, וי איז משוגע געווארען און איך
האב שוין בעשטעלט פלי וואו צו אונזער חתונה!
חייקע: אונזער חתונה וועט קיינמאל נישט זיין!
מאטיל: חייקעלע, איך האב אייניקעל דעם פויקער שוין געגעבען 2 גולדען
האנדעלד ער זאל פעררעכטען די פויק.
חייקע: נישט מיר זאל ער פויקען.
מאטיל: דאס וועל איך אלליין נישט לאזן! אבער אויף אונזער חתונה?
חייקע: אונזער חתונה וועט קיינמאל נישט זיין!
מאטיל: נה, און איך וועל דיר שווייגען?
חייקע: וואס וועסטו מיר טהון?
מאטיל: איך וועל דיר דינען ביינער צוברעכען.
חייקע: דו? דו וועסטו מיר מיינע ביינער צוברעכען? דו? איך וועל דיר ניינען!
(ער ריקט זיך צור טהור — זי לויפט איהם נאך שלאגען זיך)
אויפטויט מרדכי (חאפט קלעפ פון ביידע).
מרדכי: טפוי צי אייערע קעפ! אז די קעץ זענען נישטא שפיעלען זיך די
מיין! וואס איז אויף אייך פאר א גרוילה?
מאטיל: גוט וואס איהר זענט דא. ר' מרדכי, אדרבא, איהר וועט זאגן
ווער עס איז גערעכט, איך צי וי?
מרדכי: נה נה, לאמיר הערען!
חייקע: איך הער דיר ווי דעם רב!
מאטיל: ר' מרדכי, וי וויל נישט חתונה האבען.
מרדכי: שעהקט וקומט ודניגעט לזמן הזה! דאס ערשטע מאל אויף מיין

לעבען הער איך אז א מיינדעל זאל נישט וועלען חתונה האבען, אז
דאס אמת, חייקע?
חייקע: איך וויל נא!
מרדכי: וי וויל דאך נא!
חייקע: אבער נישט מיט איהם!
מאטיל: און איך ר' מרדכי האב מיר שוין אין גאנצען פערטיג געמאכט!
עס האט מיר פערנומען איבער א וואך איידער איך האב מיר אויס-
געלערנט דעם "הרי אתי" און איך האב מיר שוין געקויפט א טלית.
חייקע: עס וועט צונויף קומען דיר צו בעגראבען.
מרדכי: דאס וועט מען איהם במילא אז ער וועט חתונה האבען.
מאטיל: און איך האב שוין אפילו אייניקל דעם פויקער געגעבען צוויי
גולדען די פויק צו פאררעכטען און אצינד לאזן וי מיר שטעהען אין
מיטען דרינען.
חייקע: איך וויל נישט חתונה האבען מיט איהם און טהו מיר עפעס, איך
האב עפעס געסערס.
מרדכי: דו האסט?
חייקע: אונזאי האב איך!
מרדכי: דו הערסט, מאטעלע, וי האט!
מאטיל: גלייבט איהר נישט, ר' מרדכי!
מרדכי: חייקע! מאטיל מוז דאך וויסען.
חייקע: זאל ער אזוי וויסען פון זיין נאמען, אז איך זאג אייך איך האב ווייז
אויף וואס איך זאג, און איהר האט איהם געדארפט זעהן. אזוי איז ער
שעהן, א יונג מיט ביינער, היינט זיין קוועטש? זיין דריק, זיין טיש?
מרדכי: מאטיל, קריעג ארויס די 2 גולדען פון אייניקעל פויקער, וי האט
שוין ווער ס'זאל וי פויקען.
מרדכי: פאלג מיר אייל דיר נישט, וועסט נאך צייט האבען פערשווארצט
צו ווערען.
מאטיל: פערשווארצט, פערגרונט, פערגעלט, פערנויסט, איך וויל חתונה
(טרעפט איהם) ר' מרדכי, חתונה האבען!

מרדכי: לאן מ'ך אב, וויקסט דען מיט מיר חתונה האבען?
מאטיל: הערט אויף צו שפאסען ווען איך רעדט ערנסט, איך האב מ'ך צוהיט.

מרדכי: נו ווייל ד'ך נישט, חייקע.
מאטיל: וואלט איהר מאכען וי ואל יא וועלען.
מרדכי: ווען איך ואל קענען מאכען וואלט איך דאך געמאכט פון מיינעם ווענען.

מאטיל: (וויינט) האט רחמנות איך ווייל חתונה האבען.
מרדכי: נו שא שא ווייבסט וואס? איך וועל איבעררעדען מיט חייקע, און אויב וי וועט מאקי נישט וועלען וועל איך דיר געבען איין אנדערע פלה.

מאטיל: וואלט איהר וועט געדענקען, איך געה מ'ך שוין פערטיג מאכען, און איהר גרייט דא דערנוייל אהן די אנדערע פלה (אב).

מרדכי: איך וועל אנגרייטען, איך וועל אנגרייטען, מיין באבע פונ'ם קברות וועל איך דיר אנגרייטען.

(ער געמט פונ'ם שאפקעלע א פלעשיל ביט א גלעזל און טרינקט).

(אויפטויט מייבלום).

מייבלום: צעהלט איהר האטש די גלעזליך ר' מרדכי?

מרדכי: (בעלשט ויך) אה ר' אברהם'צע?

מייבלום: איהר ווענט שוין לאנג דא?

מרדכי: נור וואס איך בין געקומען.

מייבלום: ווענט איהר שוין געווען ביים רב?

מרדכי: איך קום נור וואס פונ'ם רב!

מייבלום: נו וואס וואנט דער רב?

מרדכי: ער וואנט אז ער פ' דין און ער פ' תורה קען ער איהר איצט קיין גט נישט געבען.

מייבלום: פארנוואס?

מרדכי: ווייל אלטער איז געפעהרליך קראנק און איז נישט ביי ויין ריינעם פערשטאנד, ער האט א געפעהרליך פיבער!

מייבלום: וואס-נשע איז צו טהון?

מרדכי: מען מוז ווארטען.

מייבלום: ווארטען? ביז ער וועט נאך שטארבען און מיין קינד וועט ברענגען איין אלמנה? וואס ואל נאך דארבעטן נאך איהם שבעה ויצען און דאן... אוי וועה איז צו מיר, דאן חליצה געבען, און ווער ווייבסט ווי עס געפינט ויך געצט ויין יונגערער ברודער, נאך אלס פיער געהרגעס קינד איז ער פערפאלען געווארען, און ביז היינט האט מען פון איהם נאך נישט געהערט, אבער גיין דאס ואל נישט געשעהן, נאך היינט ואל ער וי גטן, איהר הערט, ר' מרדכי, נאך היינט וואג איך!

מרדכי: אבער הי' מייבלום! אז ער ליענט אין אזא געפעהרליכער היציגער קראנקהייט...

מיי לום: וואס געהט עס מ'ך אן? אויפ'ן כוודטען בעט ואל ער וי גטן, געהט אריבער צו צמח למדן און וואנט איהם אז היינט ואל עס געשעהן, איך ווייל פון גאר נישט וויסען איהר הערט?

מרדכי: גיין ר' אברהם איך קען אהין פעהר מיט אזעלכע שליחות נישט געהן, איך בין דארט געבליבען געווען און ס'האט מיר מיין הערץ צעבראכען, איך קען נישט געהן די טרעהרען פון דער קראנקער וועלדען, איך קען נישט הערען דאס קרעכצען פונ'ם אלטען צמח, איך האב א הערץ פון א מענטשען, נישט פון א רוצח.

מייבלום: אה איך פערשטעה! אפשר וויילט איהר איך ואל אריבערגעהן צום קבצן? איך ואל פאלען צו דעם מלמדים פיס? איך ואל וויינען פאר וועלדען די פערדערנליכערין? אוועקגעבען ווי מיין פערמענען? אז נישט דערלעבען וואלט איהר עס מיט ווי אינאיינעם.

מרדכי: אבער וואס שרייט איהר אויף מיר ר' אברהם?

מייבלום: ווייל איהר, איהר ווענט אין אדעמען שולדיג! איהר שיכור האט עס מיין קינד אויפגליקליך געמאכט, א יוד ואל צולאזען צו אזא סקאנדאל - וועה, וועה, איך קען מיינע אויגען אויף דער גאס נישט וויינען, איבעראל טייט מען מיר נאך מיט די פינגער, קום איך אריין אין שוהל שושקעט מען ויך: אט געהט צמח למדן'ס מחותן! א

שעהנער יוחם נישטא וואס צו רעדען. נור נענט. נעהט שוין אריבער
אט צו דעם קרבן. צו דעם מלמד און וואס איהם אין מיין נאמען או
אויב ער וועט נישט וועהן דער גט ואל וואס גיכער געמאכט ווערען.
וועל איך אויספיהרען ביים פאליציימייסטער מען ואל ביי איהם די
סוואדעסטווא פון א מלמד אונעקנעהמען.

מרדכי: (אפארט) אונעקנעמען ואל מען שוין ביי איהם די נשמה.

מייבלום: נו איהר געהט צי ניין? צי ווילט איהר, איהר ואלט מעהר אין
מיין הויז נישט טארען אריינקומען?

מרדכי: איך געה, איך געה ר' אברהם, איך געה אין געהאקטע ווינדען
(קוקט אויפ'ן שנאפס) מעג איך? (טרינקט, אב.)

מייבלום: א שאנדע! א יוד ואל אזוי פיעל טרינקען? (רופט) זאפיע!

(אויפטריט זאפיע.)

זאפיע: האטט מיך גערופען פאטער?

מייבלום: יא, אלטער בטלן איז געפעהרליך קראנק, און דער רב האט
געשיקט זאנען אז אין אזא צושטאנד ווי ער איז אצינד טאר ער דיר
קליין גט נישט געבען.

זאפיע: קראנק?

מייבלום: קראנק און געפעהרליך קראנק! ווייסטו וואס דאס הייסט?

זאפיע: ניין פאטער.

מייבלום: ווען ער ואל שטערבען בלייבסטו איין אלמנה, יא איין אלמנה,
און נאכ'ן דין וועסטו מווען נאך איהם שבועה ויצען, און נאכהער, אה
מיין גאט, חליצה!

זאפיע: (ערשלאקען) פאטער!

מייבלום: אצינד געה צו וואס אזא שפאס קען ברענגען, דאס איז אייער
פילאזאפיע לאכען פון יודישקייט! ווי פאסט עס פאר אזא געבילדעטע
מאמעל אועלכע פערפויקטע געזעצע? (וי וויינט) יא, מענטשט וויינען,
ווייל אונזער דיין חופה האסטו געלאכט. פילאזאפיע, בילדונג, טפו
אויף אייערע קעפ מיט אייער בילדונג צוואמען (אב.)

זאפיע: (וויינט) געפעהרליך קראנק? אין איך בין די אורזאכע, ווען ער

וואל שטארבען וועל איך עס אין מיינעם נאנצען לעבען מיר נישט
פערצייהען קענען. אה ווי הערצללאו, ווי נעמיין מיר האבען דאמאלס
גענען איהם געהאנדעלט. (פערזינקען אין געראנקען, זעהט נישט ווי עס קומט
אריין בראנין.)

(אויפטריט בראנין.)

בראנין: (לייזט) פריליין מייבלום!

זאפיע: אה, איהר נאספאדין בראנין? (טרינקט די אויגען.)

בראנין: איהר האט געוויינט?

זאפיע: געוויינט? בין איך א קינד? ויצט, מען ועהט אייך לעצטענס
וועהר וועניג.

בראנין: איך האב פיעל צו טהון איהר האט געוויינט געהערט, איך
רייזע אב?

זאפיע: יא איך האב געהערט, נאך ווילנא, וואס איז עפ'ס פרוצים אוינס
געשעהן?

בראנין: עס איז פאמיליענאנגעלעגנהייטען, און יעצט הערט, זאפיע
אבראמאוונא, איך בין געקומען צו אייך בעטען, אום איין מענשענלעכען
אלטער איז געפעהרליך קראנק, און נאר איהר אלליין...

זאפיע: ה' בראנין איהר.....

בראנין: איך ווייס וואס איהר ווילט זאנען, נור נישט פון מיר איז יעצט
די רעדע, דען אלטען בראנין האב איך בעגראבען דאמאלס ווען איך האב
אייך די לעצטע לעקציאן געגעבען, איך האב מיר דאמאלס נישט
פארנעשטעלט אז איך וועל צו אייך קומען ווענען דעם, ווענען וועלכען
איך בין יעצט צו אייך געקומען, דאך ווי איך האב אייך געזאגט,
אלטער איז געפעהרליך קראנק, ער האט פיעבער!

זאפיע: עס טהוט מיר וויקליך לייד, אבער...

בראנין: זאפיע אבראמאוונא איהר קענט איהם רעטען!

זאפיע: נאספאדין בראנין: איך פערשטעה אייך נישט, וואס ווילט איהר
מאכען פון מיר!

בראנין: פרייליין מייבלום! אלס אייער געווענענער לעהרער, געהט איך
מיר דאס רעכט מיט אייך אויפריקטיג צו רעדען, אלטער איז
קראנק!

זאפיע: איך האב עס שוין אייניגע מאהר געהערט און איך גיב אייך מין
ווארט אז איך בערווער איהם, אבער וואס קאן איך טהון?

בראנין: ער איז איינער מאן!

זאפיע: א בראנין!

בראנין: און ווי פאליקט פון יעדער פרוי איז צו ניון ביים בעט פון איהר
בראניקען מאן!

זאפיע: (אמארט) וועלכע פרעכטייט! (לויט) ווי אונטערשטעהט איהר אייך
מיר ואונאס צו ואנען? ווי וואנט איהר מין נאמען צו פערבונדען מיט
דעם נאמען פון א פערואהן, וועלכע איז איין.... וועלכער איז איינע
טהאט בענאנען וואס דער ניערדינסטער מענטש וואלט עס נישט
געוואנט צו טהון.

בראנין: אה, וואס פאר א קליינעם ווערטה האט ביי אייך דער "גענער"
און ווי טהייער איהר האלט איינער אייגענעם "איך", אה, ווי וועניג האט
איהר דאן פערשטאנען, ווי אונבארקמערציג איהר האט געטרעטען
איבער מענשליכע געפיהלע, איבער הייליגע געפיהלע —
אזא ערלע וועלע, אזא ערהאבענער גייסט — ואפע אבראמאווטא!
דער מאן וואס ליענט יעצט אין א געפעהרדיק פיער אויפן טויטען
בעט און רופט שטענדיג נור איין נאמען, וועלכער איז איהם הייליגער
ווי ווין גאט, דער מאן ליעבט אייך!

זאפיע: איהר ווייסט?

בראנין: איהר ווייט ווין אידעאל געוועהן נאנצע 12 מאנאטע! ער ליעבט
אייך מיט איינער וואלכען ליעבע, וועלכע די גאטהייט שענקט נור צו
אייניגע פון איהרע אויסגערעוועהלעטע.

זאפיע: און איהר ערצעהלט עס מיר?

בראנין: ווייל איך בין קיין ענאסט! איינער נאמען געהט נישט הערונטער
פון ווינע ליפען! איין דרוק פון איינער האנד, וועט איהם צוריק לעבען
געבען, איין פריינדליך ווארט פון איינער מונד וועט צוריקקעהרען
א וואהן צו איין אלטען ניערערנעשלאגענעם פאטער און קראנקער
פאראלעווערשער מוטער, וואס וייער גאנץ לעבען איז וייער איינציג
קינד, געקט איהן און געהט די ארמוטה אין דער העכסטען שטופע

יעדענס הערץ מוז גערוהערט ווערען ביי דעם טרויריגען אנבליק פון
דער עלעגער פאמיליע, געהט איהן ואפע אבראמאווטא! איהר האט
א ערעל הערץ, איין בליק אין איין אנדער לעבען, וועלכעס איז אייך
אזוי פרעמד, וועט ארויסרופען אין אייך די הימלישע גאבען, וועלכע
געגען אין אייך פערבארנען, פרייליין מיידלעך! ווארפט אונזעך דעם
יחוס, און ווערט א מענטש!

(אויפטויט הייקע)

הייקע: (רויסען) אבער איך ווייס נישט צו דאס פרייליין וועט אייך וועלען
ועהן קנעכט, נור ווי שטיפען ניד.

זאפיע: ווער איז דארטען?

בראנין: (קוקט ארויס) די עלטערן פון דעם אונגליקליכען אלטער! ווי גענען
געוויס געקומען בעטען אים וייער קינדס לעבען (עפפענט) קומט
אריין!

(צומה פיהרט אריין אין א וועגעלע זעלדע)

צמח: איהר וועט אויך מיר קיין פאראיבער נישט האבען, איך האב אפילו
נישט געוואלט געהן, נור וועלדע מין ווייב איז שוין אזוי לאנג פונם
בעט נישט אראב, איך האב מיר קוים מיט איהר אהער דערשולעפט,
אייך ווייס מיר גענען געקומען... אונזער קינד... אונזער איינציג
קינד... (וויינען ביידע) איך ווייס ער האט בענאנען א גרויסע עבירה,
אבער גאט האט איהם דערפאר שוין גענוג געשטראפט! אבער איהר
וועט אונז מוחל ווין, מיר גענען פראסטע ארימע מענשען, אבער דער
דאקטאר האט געוואנט... (וויינט) און אויב נישט, קען ער נישט
לעבען.

זעלדע: (שוואר) ער איז אונזער טרויסט, ער איז די איינציגע טרויסט
פון מין לעבען, אזא גוט קינד, איך בעט אייך, קומט צו איהם, נור
אויף א מינוט, ער האט 4 נאכט נישט געשלאפען, ווען ער וואל קענען
ענטשלאפען ווערען, דאס וואלט איהם געראטעוועט, ער רופט נור
דיך, דיין ויסער בליק קען איהם צוריק לעבען געבען, טהו עס מין
קינד, ווען נישט פאר איהם, טהו עס פאר אן אלטער געלעהמטער
מאמע.

בראנין: קענט איהר רוהיג בלייבען ביי דיעזען אנבליק?

צמח: איך ווייס אז דאס איז צו פיעל פערלאנגט ר' אברהם מייבלום'ס טאכטער וואס קומען צו אונם קליינע ארימע מענשעלעך, נור פקוח נפש, ערהאלטען א מענשענ'ס לעבען, האט רחמנות מיט דער קראנקער מאמע, אייער מאמע וואלט אויך געבעטען ווען דאס לעבען פון איהר קינד ואל ויין פריהער ביי גאט און נאכהער אין א מענשענ'ס הענט, קום טאכטער און גאט וועט דיר בענטשען.

זאפיע: אה דער מארטער!

זעלדע: גאטעניו! שטענדיג מיר נור אויף א מינוט געווייזט, איך ואל קענען ארויפגעהן און צו איהרע פוס פאלען, ווען איך ואל קענען וואלט איך דיר די שייך געקויפט. צמח שטופ צו דאס וועגעלע! (געשיהט) קינד רעטע איהם! רעטע 3 מענטשען (זאפיע האלט מיטן קאפ אויף זעלדעס וועגעלע) הרגע נישט אונזע 3 מענטשען, שטענדיק אונז דאס לעבען פון אונזער קינד (זאפיע וויינט לויט) צמח וי וועט קומען! איהרע אויגען גיסען הייליגע טרעהרען קום צמח, מיר דארפען מעהר נישט בעטען, דער רבשע האט שוין אין איהר הערץ פאר אונז געבעטען, וואו קינד מיינס וועסט דו קומען?

זאפיע: (וויינענדיג) נא, איך וועל קומען איך וועל קומען! (ווייל אב).

אויפטריט מייבלום.

מייבלום: ווער וואנט עס? ווער האט ווי אהער אריינגעלאזט? וואוהין איז גאפא?

זאפיע: צום בעט פון וייער קראנקען ווהן!

מייבלום: דו וואלטסט עס נישט וואגען!

צמח: ר' אברהם...

מייבלום: שווייגט איהר קבצן! איהר האט נאך געהאט די חוצפה אין מיין הויז אריין צו קומען, שנאדערס וואס איהר זענט! אייער ווהן דער פושע ישראל, דער אויסווארף מעג ער.....

זעלדע: ויין, ויין! שטעלט איהם נישט! איהר האט קיין רעכט איהם צו שטעלען! מיר זענען ווייניג עלטערן, איהר טארט נישט, איך האב מיין לעבען פאר איהם אונזעקעלעגט, אונזערע קראנקע ביינער האבען פאר

איהם נייארכייט, וויעפיעל מיר האבען געקענט און דאך האבען מיר איהם נישט געשאלטען, דער ארימער מאן איז שוין גענוג פערשאלטען פון גאט אום ער ואל נאך ווערען געשאלטען פון מענטשען.

צמח: זעלדע, הער אויף, ער האט וייער ברויט געגעסען.

זעלדע: גאט גיבט אלע ברואים ברויט און ער שטעלט ווי נישט.

מייבלום: וואס דען ווילט איהר, אפער געהען אייך פאר מחותנים? אברהם מייבלום ואל ויך משנה ויין מיט צמח למדן ח ח ח ח א שטענדיג יוחם!

בראנין: הערר מייבלום!

זאפיע: פאטער!

מייבלום: שטייט די פילאזאפיקע מיינע! נור אז איהר זענט שוין נא דא מענט איהר הערען, אויב איהר וועט מיר ביז מארגען פריה קיין גט נישט געבען ווער איך אייך לאזען פון דער שטארט מיט פויקען ארויספיהרען און איצט שנאדערס ארויס!

זאפיע: פאטער, לעבער פאטער! (וויינט).

מייבלום: וואס זענען דאס פאר א טרערען?

זאפיע: דאס זענען מיטליידס טרערען מיין פאטער! א, וועה וועה! אויף וועלכער וועלט האבע איך ביז געצט געלעבט? א, ווי שעהמע איך מיר מיט דיר מיין פאטער, דו וואלטסט אויך שטענדיג און גרויזאם ויין? עגויאסטען, דאס ווייט איהר אלע, דו פערביעטעסט מיר אהין צו געהן נישט דערפאר ווייל מיין נאמען מיין עהרע קען דאפיר ליידען, ווידערן דערפאר ווייל מענטשען וועלען צוואנגענדיגען דיין נאמען מיט דעם נאמען פון צמח למדן, ווילסטו נישט וויסען אז עס איז מיינע שולד, מיינע פפליכט אהין צו געהן!

מייבלום: דייןע שולד?

זאפיע: נא מיינע שולד! איך בין געוועהן די אורזאכע פון וייער אויגליק, אין אונזער הויז האבען מיר פערנאסען דאס בלוט פון א מענטשען מיט וועלכען רעכט? דאפיר ווייל מיר האבען איהם א שטיקעל ברויט געגעבען? פאטער, דאס לעבען פון דריי מענטשען וועט ליגען אויף מיין געוויסען (זעלדע וויינט) קענען דיר נישט ריהרען די טרערען פון דעם

אלטען מאן אזו פון דער קראנקער און פארלויורטער מאמען? א. צו
יונג אזו מיר מיין מאמען אפגעשטארבען! ביז עצט האב איך נאר
נישט געפיהלט ווי טייער און ווי הייליג עס איז די מוטערליכע. איהר
הייסער קום אויף מיין קאפ איז געווען ווי די שטימע פון מיין מוטערס
קבר. איך האב געפיהלט גלייך ווי מיין מוטער האט צו מיר גערעדט.
מיד געקישט, מיד געשיקט צום בעט פון וייער קראנקען ווהן, וואס
איך בין נאך דא איז נישט דערפאר ווייל מיין שטאלץ ערלויבט עס
מיר נישט, נור ווייל דיין שטאלץ פארערט עס, און ווייסטו פאטער
וואס דיין שטאלץ פארערט עצט? ווייסטו פאטער אז דיין שטאלץ
פארערט דאס לעבען פון דריי מענשען?

זעלדע: מיין קינד, מיין ארעם קינד!

זאפיע: פאטער, דער ווי א מוטער יאמערט און בעט אום איהר קינדס
לעבען, עס איז די שטימע פון מיין מוטער מוטער וועלכע שיקט מיד
טהון מיין פפליקט! (ווייל אב).

מייבלום: וואוהין איז? וואוהין געהסטו זאפיע?

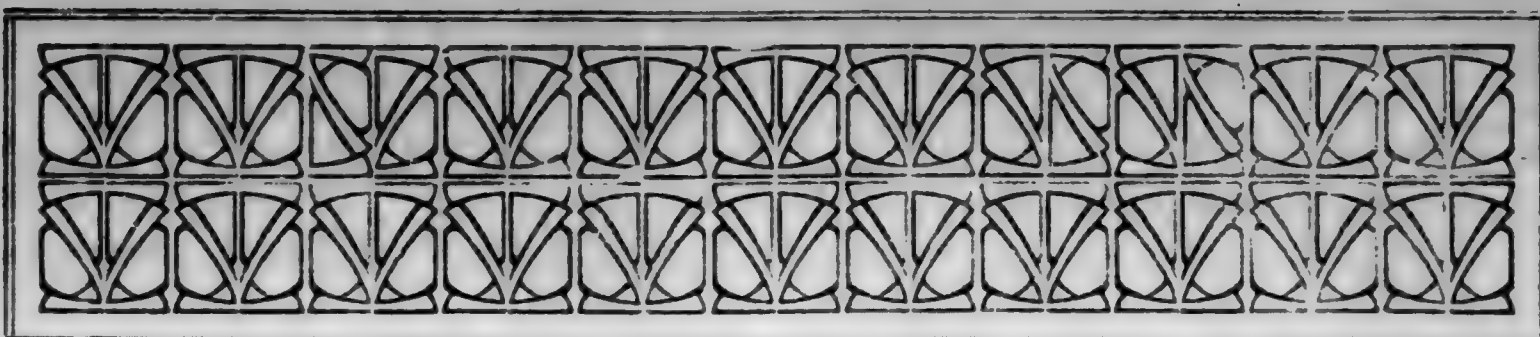
זאפיע: דארטהין וואו מיינע פפליקט רופט מיד!

מייבלום: דייןע פפליקט איז צו הערען דיין פאטער און דא צו בלייבען.

זאפיע: ניין, מיינע פפליקט איז צו ויין דארט, ביים בעט פון מיין קראנקען
מאן! (אב).

(פאזיציאן).

פ א ר ה א נ ג

פיערטער אקט.

(ביי צמח למדן — אלטער ליגט קראנק — צמח קוקט אין א ספר ארויין —
וועלדע נעכען ויין בעט).

זעלדע: אפער וועסטו דאך קריענען אביסעל מילך געבארנט? די ציענ
האט שוין צוויי טעג קיין ביסעל מילך נישט געגעבען, פון אין דער
פריה אהן שטעהט זי אהן אביסעל שטרוי — און דו צמח, האסט נאך
היינט אויך אין דיין מיל נישט געהאט.

צמח: עס וויל ויך נישט עסען, וועלדע, נור א גלעזעל טהעע וואלט איך יא
געטרינקען.

זעלדע: אין שטייב איז א טראפען טהעע נישטא, איך קען מיד נישט
ארויסשלעפען, געה אין געוועלדל, אפער וועסטו דאס מאהל נאך
קריענען געבארנט א פעקעלע טהעע.

צמח: ניין עס איז נישט געטהיג, וועלדע!

אלטער: (בעוועגט זיך) אוי!

זעלדע: וואס איז מיין קינד? (צמח ווינקט שוויגען).

ארטער: (שוואך) איז הי' בראיין דא?

צמח: ניין, ער וועט געוויס באלד קומען.

אלטער: איך מוז איהם וועהן, איך מוז מיט איהם רעדען, מיין לעצטע
פראגע האט ער מיר נישט בעאנטווארטעט. ווען איין באסען מעסט
100 מעטער קוביק קוואדראט אין דער מערידאן (אים מערידיאן).

זעלדע: אלטעריל, קינד מיינס! וועה! וועה! ער רעד שוין ווידער פון היץ.
אוי מיין קראנקער בויך.

צמח: ועלדע הער אויף!

אלטער: מאמיקו דאס ביזטו?

ועלדע: יא מיין קינד, דו דערקענסט מיך?

אלטער: (ועצט זיך האלב אויף) א, איהר וויט עס, ואפיע? ניין, ניין! א ווארום, ווארום האט איהר מיין יונגער צערבראכען? וואס ווילט איהר פון מיר? איך ואל א רב ווערען? איך קען נישט — א נעמט מיך אונזעק פון די גמרות רייסט מיך ארויס פון דעם בית המדרש, די לופט דארט שטיקט מיך, איך וויל ליבט, איך וויל בילדונג, נא, און אז איך בין א בטיילן א טעלעקלעקער, דארף קען מיר מיין בלוט פערנייעסען? פון מיר לאכען, לאכען? ח ח ח ח!

צמח און ועלדע: אלטעריל קינד! וועה וועה!

ארטער: און וי אויך? ואפנא מיין ליבט, מיין אידעאל (טרוינט) ואפנא ואפנא! (פאלט אויפ'ן קישען).

ועלדע: וי קומט נישט! דער אלטער רשע האט וי צוריקגעהאלטען, מיט געוואלד וי צוריקגעהאלטען? איהם געהט נישט אהן אונזערע ליידען, מיין קינד ראנגעלט ויך מיטן טויט און ויין לעצטע מינוט וויל קען איהם אפילו נישט פערנייעסען... רבשע, פארוואס קומט דאס אונז?

צמח: ועלדע, שווייג וינדיג נישט! רוף נישט אהן ויין הייליגען נאמען אומזיסט, מיר קענען וויינע דרכים נישט פערשטעהן.

ועלדע: איך האב ויין הייליגען נאמען קיינמאל נישט געלעסען, איך האב מיך נישט געקלאגט אויף אונזער ארימקייט נישט געמלאגט ויך אויף מיין געלעהמטקייט, נור מיין קינד, אונזער ארעם שעפאלע, מיין קראנק און שוואך הערץ קען עס שוין מעהר נישט איבערטראגען, איז דען גאר קיין רפואה פאר אונזער איינציג קינד נישטא? רבשע, נעם מיך צו, נור שענק איהם דאס יונגע לעבען!

צמח: רבשע, שתתמלא רחמים על בני ויבקשו רחמים את בעסקי ותתבטל מעל בני כל גזרות קשות ודעות, אנא מלך רחום ותנון תתמלא רחמים על בני המוטל על ערש דני, ותתפאחו רפואה שלמה בי אתה ברחמך רופא חולי עמך ישראל (ביידע וויינען).

אויפטויט מרדכי (בגילומין — מיט בינטלעך אין א רויט טיכעל).

מרדכי: א נישטען אבער אייך! וואס וועט איה, טרערען? מילא, ועלדע איז א יונגע, אבער איהר ר' צמח ווי קומט דאס צו אייך?

צמח: א, ר' מרדכי לעבען, עס וויינט ויך נישט ווילענדיג, קען איז דאך נישט מעהר ווי א שוואכער מענטש.

אלטער: (פון שלאף) ואפיע, וואו ביזטו, איך וויל דו וועהן.

מרדכי: (שטיל) ווי אזוי איז ער היינט?

ועלדע: אזוי ווי איהר וועהט, ליגט ער און רעד פון היץ.

צמח: א, ווען ער וואלט געקענט געשלאפען ווערען, דאס וואלט איהם גערעטעט.

מרדכי: מסתמא וועט נאט שיקען א רפואה שלמה, וויט אביסעל מעהר מאן, ר' צמח! איך קען שווערען איהר האט נאך היינט נישט געהאט אין מויל קיין ביסעל בראנפען.

ועלדע: מעהר ווי אביסעל וואסער האט ער נאך אין ויין מויל נישט געהאט.

מרדכי: אנשולח בנאמנות! אט מיין יונגע האט ויך היינט פערנליקט, און איז אונזעק קיין בויבעריק אויפ'ן ירד, עפעס האט וי דארט א שוועסטער נא, אט געה איך ארום א גאנצען טאג נישט גענעסען, איך האב מיר געקויפט אביסעל משקה מיט עפעס צוצובייסען, און דא פארביי-געהענדיג אייער הויז בין איך אריין, איהר וועט מיר נישט אקאנגען, ר' צמח, און מיט מיר עפעס צובייסען? איהר ועלדע טאקי אויך.

צמח: עס קריכט נישט אין האלז אריין.

מרדכי: עסען ר' צמח, מוז קען, און אביסעל טרינקען מוז קען אנדאי. (נעמט פון בינטעל ארויס טהע, צוקער, ברויט, קאווע).

צמח: וואס איז דאס, ר' מרדכי?

מרדכי: איהר וועהט דאך וואס ס'איז, טהע, צוקער, ברויט קען!

צמח: איך מיין...

מרדכי: אוי, לאזט מיך צופריעדען, (נעמט א גלעזעל, ווישט אויס מיט דער פאלע, מאכט א ברכה, טרינקט) לחיים! (ניסט אן א צווייטעס) נא, ר' צמח?

צמח: איך קען נישט!

אלטער: יא, (מיט הילפע בראגנין'ס האלב וויטצענד) איהר לייעבט וי?

בראנין: מיר וועלען אין אנדערשט מאהל דערפון רעדען.

אלטער: אין אנדערשט מאהל? עס וועט דאן צו שפעט ויין.

בראנין: בעסער וועט צו שלאפען.

אלטער: איך האב נישט שלאפען, מיין קאפף ברענט מיר, מיינע אדער

וועגן ווי אין פלאמען, איך ווייס איך וועל נישט לעבען, איך וויל נור

שטארבען מיט דעם בעוואוסטן וויין אז וי געהערט אייך איהר האב

וי די ווערטה, איהר האט פערדיענט אזא שאטן צו בעווייזען, וועט

איהר אמאל רעדען פון מיר ווען איך וועל מעהר דא נישט ויין?

איהר וועט איהר ערצעהלען ווי שטארק איך האב וי געליעבט?

בראנין: בערוהיגט אייך, איהר מאכט ויך פיעל ערגער, דענקט אן

איערע ארימע געלטערן, שטארקט אייך צוליבע אייער קראנקער

מוטער, וי לייעבט אייך.

אלטער: יא וי לייעבט מיר, נישט ווי יענע, ביי איהר מאכט נישט אויס

וואס איך בין א בטייל, וי ווארפט מיר נישט פאר אז איך בין

א מעלער לעקער (צייגט אונטערן קישען) בראנין דא נעמט עס ארויס.

גיבט עס איהר איבער, ווען - איך וועל - מעהר - נישט ויין.

(בראנין נעמט ארויס א העפט פון אונטערן קישען).

(אלטער מיכיקערט אז ער וויל עס (געשיחט) דרוקט עס צו ויין הערץ. - אלט.)

בראנין: (נעמט עס און לעזט שטיל) מיין לעבען געווינדעט צו ואפיע מיידער.

(מישט בלעטלעך) וועלכע שפראכע, וועלכע ערהאבענע אידעען, איך

וואלט עס נישט געגלייבט אז ער ואלד העכסט געבילדעט ויין, און אזוי

א מדייערעם נוצבארעם לעבען וואר אזוי שנעל פערלאשען ווערען

(נעמט דאס טאשענטוך צו די אויגען) נור ויין איך דארף עס נישט לעבען.

דאס בוך איז געשריבען געווארען נור פאר איהר. (מאכט עס צו).

אויפטויט ואפיע.

ואפיע: שלאפט ער?

בראנין: ויין!

ואפיע: (בעטראכט איהם) וועלכע פערשנערונג. און מיינע שולד... מענט איהר

נאך געבען מיר שטעהן און אויף מיר קוקען מיט פריינדליכע אויגען?

ווי ערעל איהר וועט, פערצייהט מיר! איך האב געלעבט אין

א פאלשער וועלט, איך האב נישט געוואוסט אז אמת'ע העלדען דארף

מען נישט זוכען אין רייכע פאלעסטע. מען קען וי געפונען אין ארימע

שטייבעלעך מיט צערבראכענע וועגן!

בראנין: (גייט איהר א בוך) דאס איז פאר אייך געשריבען.

ואפיע: איהר?

בראנין: ויין - ער!

ואפיע: (לעזט דאס ערשטע בלאט) מיין לעבען! (וויינט).

אלטער: וועהמען הער איך עס וויינען? עס איז נישט די מוטער, עס איז

איהר ויס קול - ויין, ויין! עס איז אונגעגלייך - עס איז ווידער

דער חלום!

ואפיע: (שטיל צו ברוינין) מען איך צו איהם רעדען?

בראנין: יא, אויב ער וועט אייך ערקענען. ער רעדט פון היץ, ווען ער ואל

די נאכט נישט שלאפען וועט ער נישט לעבען.

ואפיע: (געהט צו נעמט ויין האנד) קענט איהר מיר? איך בין ואפיע מיידער!

אלטער: (עפענט די אויגען, ערקענט וי, דריקט איהר האנד צו ויין הערץ, זאגט שטיל)

סאנע מיידל! (בלויבט ווידער ליעגען שטיל, די ביהנע ווירד בעלויכטעט בלוי).

בראנין: ער שלאפט, ויין לעבען איז גערעכטעט!

פערזאנדלונג.

מרדכי: ה' מייבלום האט מיך געשיקט רופען...

(עס פאלט א פאדערטאכלוי — א גאס.)

(מרדכי זינגט.)

אין פארק ביינאכט, האב איך פערבראכט
געקאנטשאפט מיט א מויד געמאכט.
א מויד געהר געט, פון אויסגעבעט
א שידוך האב איך איהר גערעדט.
איך האב פיעל פרייד, איך זעה עס געהט.
דער שידוך איז באקאנט אויסגעדרעהט.
און איך גיב מיר נאך דא מיה
און ריק מיך צו איהר צו
איך רעד, איך שמיעט, איך חאפ, איך קלאפ.
און איך האב גאר קיין צייט
און קוועטש, און דריק, און פרעג, און טאפ.
און בין שוין אויף א לייט.
און פלוצים גאר א גאטס צארען.
הערט וואס ס'איז געשעהן.
ליכטיג איז אין פארק געווארען.
און זי האט מיין גאט דערזעהן.
אונזעק איז זי באקאנט, און איך שריי געוואקט
שולדיג אין דעם איז נור מיין גאט.

זא מיין גאט, איך וויל דאס.
ווען איך גיב מיט איהר א שמעק.
לויפט מען פון מיר אונזעק
געוואקט וואס וויל מיין גאט פון מיר.
איך לייד פון איהר גאר אהן א שיעור.
איך קען נישט קומען צו קיין ברעג.
שולדיג אין דעם איז נור מיין גאט א. ז. וו.

ווי איך זאל געהן, ווי איך זאל שטעהן.
דערנענטערט מען מיר ביז צום צעהנטען פון.
מע לאכט פון מיר — און פרעג פארנוואס.
עס געפעלט זיי נישט מיין גאט.
מען לאכט מיך אויס, מיין צער איז גרויס.
איך שעהם זיך צו געהן אין גאס ארויס.
ווען איך וואלט קיין גאט געהאט.
געטאנצט וואלט איך פגעט.
זא, עפעס האט מיין גאט 1000 געהען;
חוטם, שופר, הארן.
און איך האלט זיך אין איין קלעמען.
בין אויף זיך אין צארן.
איך וואלט געקענט פארזעצן אדער גאר בעגראבען
וואלט מען מיך גאנץ אנדערש שטעלן
און מיך אויך ליעב האבען.
איך וואלט זיין רייך, מיט לייטען גאר צו גלייך.
אין דעם איז שולדיג נור מיין גאט.
זא מיין גאט א. ז. וו.

פערואאנדלונג.

זאגאל ביי מייבלום. — אויפטרײט אברהם, מרדכי.

מייבלום: איך וויל קיין נאך נישט הערען, איך האב געשיקט מאטלען צו צמח למקן און היינט מוז נעמען א סוף.

מרדכי: אבער ה' מייבלום, ווי קענט איהר טהון אזא נאך? אלטער וועט אין גאנצען געווינד ווערען דאן וועט מען קענען מאכען א סוף! גלייבט מיר ר' אברהם, לאמיר נעמען צו ביסלעך בראנפען, עס וועט אייך שטילען דעם פעם, און מיר וועט עס פשוט לעבעדיגער מאכען! (גיסט אן טרינקט) מען וועט זיך איבערשמיעסען, און אזוי ווי יודען וועט מען ענדיגען בשלום און טרינקען איינער צום אנדערען לחיים!

אויפטריט צמח.

צמח: א נוסען אבענד אייך!

מייבלום: ויצט!

מרדכי: וואס מאכט אלטער, ר' צמח?

צמח: געלויבט איז השם יתברך ער ווערט ווידער א מענטש.

מייבלום: ויצט, ויצט! (געשיהט) איהר וועט מיר קיין פאראיבעל האבען ר' מרדכי? איך וויל רעדען מיט ר' צמח'ן א פאר ווערטער אונטער פיער אויגען.

מרדכי: נו, אויב איך שטער אייך וועל איך געהן!

מייבלום: זיין איהר קענט ווארטען אין עסצייטער ווייל איך וועל אייך שפעטער וועלען געהן.

מרדכי: גוט גוט! איך וועל דערנווייל דארט עפעס צובייסען (צו צמח'ן שטיל) אט ר' צמח, נעמט אביסעל פון דעם וועט איהר האבען מעהר קוראש!

צמח: איי לאזט צורוק, ר' מרדכי!

מרדכי: איך ווארט דערנווייל אין עסצייטער, ר' אברהם! (אב).

מייבלום: ... קורץ ר' צמח אייער ווען איז געווינד און איהר וויינט אז עס קען לענגער אזוי נישט געהן. איהר דארפט מאכען א סוף, איהר פער-שטעהט אליין, אז עס קען ווייטער אזוי נישט געהן.

צמח: א סוף? עס קען נישט געהן ווייטער? יא יא איך פערשטעה!

מייבלום: עפעס רעדט איהר מיט אזא טאן, ווען א פרעמדער ואל הערען וואלט ער נעמיינט אז איך בין דער אומגערעכטער.

צמח: בין איך אפשר דער אומגערעכטער? מילא מיין קינד קענט איהר זאגען האט אייער ברויט געגעסען, א קלויזניק, א בטלן, פון אזוי איינעם מען מען א שפאס מאכען, איהם מען דאס ברויט פערצאפען, אבער וואס האט איהר געהאט צו מיר? פארנוואס האט איהר מיר מיין ברויט צוגענומען? פארנוואס האט איהר געבעטען די הינט בעלי בתים אז זיי זאלען די קינדער פון מיין חדר צוגעהינגען?

מייבלום: איך האב אייך נישט גערופען איהר זאלט מיר מוסר זאגען.

צמח: איך ווייס אז עס איז נישט ליעב צו הערען דעם אמת אבער מיין הארץ איז מיר גענוג פערבייטערט, איך בין איין אריינער מאן אבער איך פיהל מיינע וועהטאגען אזוי גוט ווי די רייכע, איהר האט מיר עפעס געוואלט זאגען?

מייבלום: שוין איבער א האלבע שעה אז איך רעד אין איהם אריין און ער פרעגט מיר נאך צי איך וויל איהם עפעס זאגען! איך וויל אז היינט זאל מיין טאכטער א גוט בעקומען.

צמח: היינט?

מייבלום: יא, היינט היינט! די וועלט האט שוין גענוג פון מיר געלאכט, איך פערשטעה אייך צו גוט, איהר ווילט די נאך לענגער פערציעהען כדי איהר זאלט קענען בעקומען דאס וואס איהר ווילט.

צמח: און וואס וויל איך ר' אברהם?

מייבלום: איך ווייס? אפשר ווילט איהר איך זאל אייך אין דער גרויסער שוהל אריינפיהרען און אייך פארשטעלען אלס מיין מחותן? א שענער יוחם פאר מיר.

צמח: איהר האט פאלקאמען רעכט, אבער...

מייבלום: אָבער וואס? איהר ווילט וויסען וויפיעל געלד איך ווער איין געבען? נו, וואנט ארויס וויעפיעל? 100, 200, 300 רובעל? וויפיעל פערלאנגט איהר?

צמח: א, הערר מייבלום, ווי וועניג איהר רייכע פערשטעהט דעם ארימען מאן! א ארימער מאן קען נישט האבען די טבע פון א רייכען, א ארימער מאן וועט זיין נשמה פאר געלד נישט פערקויפן! איהר פֿרענט מיר וויעפיעל איך פערלאנג? נאך איך איין, נאך נישט! וואס מײן קינד פערלאנגט, פֿרענט איהם!

אויפטריט זאפיע.

מייבלום: איהר שטארער, קפצנים! צו ר, אברהם מייבלום וואנט איהר איין אזוי צו רעדען? ארויס פון מײן שטיבע!

זאפיע: פאטער, וואס האסטו צו דעזען אלטען מאן?

מייבלום: געה פֿרעג זיין ווען וויפיעל געלד ער פערלאנגט פאר א גט? **זאפיע:** געלד?

מייבלום: נא געלד! 100, 200, 300 רובעל — אלעס איז צו וועניג.

זאפיע: נא הייבט עס, עס וואר נור געלד?

צמח: עס איז נישט אמת! איך האב וואס נישט דערמאנט! איין גוטע נשמה דאנק איך! נאט ואל איין בעלויגען פאר אייער גוט הערן וואס איהר האט געטוהן אין די אלטע טאטע מאמע — און איין הער מייבלום! נאט ואל איין נישט שטראפען וואס איהר טוהט אין מײן קינד...

מייבלום: זיין קינד? אט דעם טעלערלעקער, דעם במלך, דעם...

צמח: האלט! איהר האט קיין רעכט מײן קינד אין מיינע אויגען צו בע-ליידיגען. ער איז ביי מיר טייער אזוי ווי אייער קינד ביי איין! געמט, צאפט מיר מײן בלוט, שפייט מיר אין פנים, רייסט פון מיר אראב די מאנערע הויט פארן שטיקעל ברויט וואס מײן קינד האט ביי איין געגעסען, נור וואשט נישט מיט שמוץ מײן קינדס פנים אין מײן געגען-ווארט. טעלערלעקער רופט איהר מײן קינד? מיר לעקען אלע דעם גרויסען טעלער וואס נאט האט פאר אונז אנגעגרייט, און ווען מיר ואלען ויך גוט צוקוקען ווענט איהר רייכע גרעסערע טעלערלעקער ווי מיר ארעמיק! האט מיר א גוטען טאג! (אב).

זאפיע: (מייע) פאטער, איז דאס אמת, און וואס דו האסט איהם בעשולדיגט?

מייבלום: קאניע, הער מיר אויס!

זאפיע: זיין, אנטווארטע מיר, האסטו די וואהרהייט געזאגט?

מייבלום: איך האב געזאגט דאס וואס איך האב געטיג געפונען פאר דיין וואהרהייט.

זאפיע: מײן וואהרהייט קענסטו מיר נישט בעווארגען. פאטער, איך בין נישט מעהר די סאנעטשקא וואס איך בין אמאל געווען. איך האב די וועלט נישט געקענט, אין דעם צערקעל אין וועלכען איך בין געבוירען האט מען מיר געלערנט דיעזעניגע צו וועלכע די פארזעהונג וואר נישט נא גוט ווי צו אונס, אָבער ווי געענדערט האט ויך מיינע מיינונג וויט איך האב געזען אונגליקליכע פאמיליע קענען געלערנט, וועלכען נאכלען קאמפף, וועלכען ערלען מוסה, וועלכע וועלכעסאויפאפערונג, וועלכע הייליגע ליעבע האב איך דארט געטראפען, גלויבע מיר, פאטער, איך שעהטע מיר מיט מיינער פערנאנגענהייט, איך שעהט מיר מיט דיעזע-ניגע וועלכע איך האב ביז איצט אלס מיינע פריינדע בעטראכטעט!

מייבלום: סאנעטשקא, דאס ווענען ווערטער וועלכע איך קען נישט בע-גריפען! ואל איך אפֿשר מיינען אז דער במלך? זיין, זיין, אונגעגלייך!

זאפיע: פאר וואס אונגעגלייך, פאטער?

מייבלום: קאניע!

זאפיע: (וויינענד אויף זיין ברוסט) נא, איך ליעב איהם, פאטער! איך ליעב איהם מיט דעם נאנצען פייער פון מײן יונגענליכער ברוסט! ער איז נא נאכעל, ער שטעהט פיעל העכער פון די אנדערע וועלכע איך האב ביז יעצט געקענט, אז איך ציטער נור פאר דעם געדאנק אז איך בין צו ניעדריג זיין ווייב צו ווערען.

מייבלום: אונגליקליכע!

זאפיע: אונגליקליכע? ניע אין מיינעם לעבען בין איך נא גליקליך געוועזען ווי יעצט. איך האב קיינמאל די וועלט נישט אזוי ליעב געהאט ווי יעצט!

מייבלום: מיין קינד, נאר ויך נישט! דו האסט א גוט הערץ און ווי האבען אויף דיר געווינקט, וועה וואס טהוט מען? און דו האסט איהם פערשפראכען?

זאפיע: דו פאטער ביזט דער ערשטער וועלכער ווייזט עס.
מייבלום: (רופט) ר' מרדכי!

אויפטריט מרדכי.

מרדכי: איז שוין ר' צמח אונזער?

מייבלום: יא קומט מיט מיר איך דארף אייך עפעס זאגן!

מרדכי: סערגעלע, חתונה האט אן גענומען לעבערליך, ועה מען זאל פאר מיר אויך איבערלאזן!

מייבלום: קומט שוין קומט!

מרדכי: (צויגט אויפן פלעשיל) מעג איך? לחיים! (טרינקט — אב מיט מייבלום).

זאפיע: (נעמט ארויס א בוך — לעזט) וועלכער ווייזט, וועלכע ערהאבענע אידעען! מיט וועלכער געטליכער פאטער פאטער יעדע ציילע! און איך? איך בין געווען דיעזעניגע וועלכע האט איהם געפיהרט צו דיעזע נאכאלע און ערלע געפיהלע! (פויזע).

אויפטריט אלטער (מיט א גט פון איהר אונזערערקט, בלויבט שטעהן אין טהיר).

אלטער: פרייליין מייבלום!

זאפיע: (ווי ערוואכט) אה?...

אלטער: (אימער ביי דער טהיר, רייכט איהר דעם גט).

זאפיע: (בעבענד) וואס איז דאס?

אלטער: איך ברענג עס פונם רב — דאס מאכט אייך פריי! (זי וויינט, וויל פאלען, אלטער לויפט צו חאפט זי אין זיינע הענט, דאס פאפער פאלט ארונטער) פרייליין מייבלום, סאנע! ווי בלאס, סאנע! א, ווען איך זאל קענען יעצט שטערבען מיט איהר אין מינע ארמע!

זאפיע: (ערוואכט... ציוויינט ויך).

אלטער: איהר פערצייהעט מיר! איהר ווייזט עס וואר האלב נור מינע שולד — לאזט מיר נור איינמאהל מיין מונד צורוקקען צו אייער האנד און דאן ועה איך פארט אין דער ווייטען וועלט!

זאפיע: ניין, איהר וועט נישט געהן, איהר וועט מיך נישט איבערלאזן.
אלטער: פרייליין!

זאפיע: א, ווארום בין איך נא צוריקהאלטענר? ניין, צווישען מאן און פרוי דארף קיין געהיימנים ניין! דארף איך נישט זאגן מיין מאן אז איך ליעב איהם?

אלטער: הימערל, איז עס מעגליך? איהר שפאסט נאך אלס פון מיר? אה, בעסער שלאגט מיך צו טויט דא ביי אייערע פיס אלס מיט ווארטען דער איראניע מיין הערץ צום צווייטען מאל פערוואונדען. נה, אז איך בין ארם טארען מינע אויגען אין דער זאנע נישט בליקען? קען איך דען בעפעלען די פולקען פון מיין הערצען שטייל צו שוויינען? מינע עלטערנס האט איהר פון מיר אונזעק גערויבט רויבט נישט אונזעק מיין האט דען דאן גערייבט מיר נישט מעהר ווי זעלבסטמארד.

זאפיע: איך ליעב דיך, יא אלטער איך ליעב דיך, ווייל דו ביזט ווערטה געליעבט צו ווערען (אומארמונג).

אויפטריט ברונין (פון ווי אונזערערקט).

אלטער: הימערל! זעליגקייט! מעג איך בריינגען אויף דעם אלטאר פון דיין טעמפלעל די ערשטע ויסע פריקטע פאר מיין נאט (קישט ווי ליידענשאפטליך) מיין דורשטיג הערץ וועלכעס האט נא לאנגע געשמאכטעט קען ויך נישט זעטיגען אין דעם קוואל פון דיינע קיסע (קישט וי).

זאפיע: א, דו ליעבסט מיך צו פיעל, ביינען דורשט שטילקסט דו, נה, און איך זאל שוויינען? (קישט איהם).

אויפטריט מייבלום און מרדכי.

מרדכי: איך קען מיך וועטען וי האט פארנעמען אין די געהאקטע לעבערליך?

מייבלום: איהר האט עס געבראכט!

אלטער: יא הערר מייבלום!

מייבלום: וואס איז דאס?

אלטער: א גט!

מייבלום: און דו בעפרייזט וי?

אלטער: אויב דאס וועט סאנען גליקליך מאכען. יא!
 מייבלום: איך וויל אבער דיך נישט בעפרייען (צעררויסט דעם גוט).
 זאפיע: פאטער, איך בין גליקליך. איך בין גליקליך (אומארמונג).

אלטער: קען איך אויף אייער ליעבע האפען?
 מייבלום: איך מאך קיין אונטערשייד אין מיין ליעבע פון איין קינד צום צווייטען (שטיל צו מרדכי) וועלען זיי קומען?
 מרדכי: גענויס! אט זיי ווענען שוין דא.

אויפטויש צמח און זעלדע.

מייבלום: ר' צמח, האט איהר אויף יענער נייט שוועל מיר מוחל געווען?
 צמח: איך האב אייך מוחל געווען נאך איידער איך בין ברויז געווארען.
 זאפיע אין אלטער: מאמעניו מאמעניו!
 זעלדע: מינע קינדער!

מרדכי: (שרויט ארויס) מאטיל! פארנעם נישט אין די געהאקטע לעבערליך!
 אויפטויש חייקע.

חייקע: נייט מיר מוחל, פרייליין, ווען איהר האט אייך איבערגעטון איז דאס פאפיער ארויסגעפאלען פונקט אין אזא קאנווערט ליגען מינע און מאטילס תנאים, איך האב געמיינט, אז דאס איז עס, האב איך עס געעפענט, ערשט זעה איך אז עס איז איין אלט פאפיער (גיכט עס איהר).
 זאפיע: אונגליקליכע, וואס האסטו געטון? דאס האט מיר ה' ברויזן אלס זיין טהייערסטעם אנפערטרויט.

בראנין: ענטשולדיגט איהר פרייליין מייבלום! ווי איך זעה איז עס פון גאט בעשטימט אז פאר מינער אברייזע ואל מיין געהיימנים פאר מינע טהייערסטע אויפגעדעקט ווערען! ווען איך בין 15 יאהר אלט געווענען איז דער וועלכען איך האב פאטער גערופען געשטארבען, און פאר זיין טויט האט ער מיר פערטרויט, אז איך בין נישט זיין קינד און מיר דיענעס דאקומענט איבערגעלאזט, אז אין דעם טאג ווען איך וועל 24 יאהר אלט ווערען ואל איך עס עפענען! היינט ווער איך 24 יאהר אלט און דאס פאפיער איז צור צייט געעפענט געווארען.
 צמח: גרויסער גאט! מיין פערלדיגען קינד אברהם ווערט אויך פונקט היינט 24 יאהר אלט.

בראנין: (נעמט פאפיער און לעזט) איך זיין ערציעהער יוסף בראנין האב אמאל געהייסען שלמה וויינשטיין און האב געליעבט א מידעלע וועלכע אפרתי, א געוויסער יוד צמח למדן איז געווען דערינען וואס האט מינע ליעבע וועלכע געהייראטעט, און איך האב איהם ראכע געשווארען. אין א פינסטערער נאכט ווען איך בין זיין הויז פארבייגעגאנגען האט מיר דער צופאל צוגעשפיעלט, און דו אברהם ביזט דאמאלס אין דרויסען געווען. איך האב די געלעגנהייט בענוצט דיך אונטעקצוגעהקען, און בין מיט דיר נאך ווילנא אנוגעגאנגען. דאךט אום ויכער צו זיין, האב איך אנגענומען דעם נאמען יוסף בראנין. נור אזוי ווי מיין ראכע איז געשטילט און דו ביזט היינט פאליעהריג בין איך דיר מגלה דעם סוד אז דו ביזט דער ווען פון צמח למדן, און זיין וואהרער נאמען איז אברהם מוסניק, וויקסט זיי מוחל זיין ערציעהער שלמה וויינשטיין!

צמח: מיין קינד!

זעלדע: מיין קינד!

בראנין: מיין פאטער!

אלטער: מיין ברויזער!

זאפיע: מיין שוואגער!

אויפטויש געסטע.

זאפיע: מינע פריינדע, איך האב די עהרע אייך פארצושטעלען מינען מאן אלטער מוסניק!

מייבלום: אה, ר' מרדכי א פֿרעהליכעס!

פארהאנג.

Theater-Katalog AMKRAUT & FREUND, Buchhandlung, Przemyśl.

K	h		K	h	
—	70	ישיבה בחור, נאדראן	—	45	בחורים, איין אקטער
—	45	יודישע אקטערין אויף רייווע	—	90	פון קאצענעלואָהן
—	60	כישוף-מאכערין, נאָלדפֿאָרן	—	30	נאָמט פון נקמה, ש. אש
—	70	כל נדרי, שארקאנסקי	—	60	געבראכענע הערצער,
—	60	לא תחמוד, נאָלדפֿאָרן	—	70	ז. ליבין
—	70	לעצטע חשמונאים וואהלמאן	—	30	נליק'ס פערנעסענע, פינסקי
—	70	מאמי מלך דער סמאליער	—	60	ד"ר אלמאסאדא נאלדפאדען
—	70	דראמא פון קאָנבליט	—	45	דעקאדענט איין-אקטער
—	90	משיח'ס צייטען, ש. אש	—	60	פון קאצענעלואָהן
—	60	משה חיט, ריכטער	—	60	דאָרא, שליפערשטיין
—	30	מול טוב, שלום עליכם	—	60	דוד אין דער וויסטע,
—	60	משיח'ס צייטען, נאָלדפֿאָרן	—	60	עפעלבערנ
—	45	נאכן שמריק, משורני	—	70	דאס ברענענדע הויז
—	60	עקידת יצחק נאָלדפֿאָרן	—	90	די נייסטער, איבסען
—	50	עתליהו, הארווייץ	—	1	די פרוי פון ים
—	70	עזריה נבור חיל	—	30	דער דאָקטאָר, שלום עליכם
—	40	פאמיליע צבי, פינסקי	—	80	די יודען משירקאוו
—	80	צוועט און צושפרייט,	—	80	די וועכער, הויפטמאן
—	70	שלום עליכם	—	30	דער שדכן, עפעלבערנ
—	60	צווייטער המן, שמ"ר	—	70	די עגונה, לערנער
—	60	קאָקעטטע דאמען, שמ"ר	—	70	דער הוננער, יושקעוויטש
—	60	קעניג אחשוורוש נאָלדפֿאָרן	—	70	די מוטער, שמיינבערנ
—	70	קעניג הורדוס, לאנדוי	—	30	דער נמ, שלום עליכם
—	60	קבצענזאָהן עט הוננערמאן	—	60	הערצאלע מיוחס, ריכטער
—	60	קוני לעמעל, נאָלדפֿאָרן	—	70	הרסה די חלוצה
—	20	רעפּעטוציע, רייווען	—	70	ווילנער בעל הבית'ל
—	60	שולמית, נאָלדפֿאָרן	—	70	ארנשטיין
—	60	שלום בית, ריכטער	—	60	זשידאָווקא, לערנער
—	40	שמענדריק, נאָלדפֿאָרן	—	70	זשאן און מאנדלענא, מירבא
—	70	שמע ישראל, דימאוו	—	70	חפני ופנחס, שארקאווסקי
—	70	שבת קודש, פיינמאן	—	50	מאמע מאמעס צרות
—	70	שמן אין גן עדן			פון געבעל

עס דרוקט זיך דאס בעריהסטע ווערק
חנה'לע די נעהעריין
 לעבענסבילד אין 4 אקטען, פון פיינמאן.

אויסצוג פון אונזער הויפטקאטאלאג איבער
די נייעסטע זשארגאן ליטעראטור

(פרייע: קראנען און העללער).

שלוש עליכס'ס ווערקע
(אויסגאבע אין העפטען)

- 15 פֿונ'ס פריזיוו, מאָנאָלאָג
- 15 פֿעטער פֿיני מיט דער מומערירונג
- 20 פֿישל דער מלמד
- 15 גימנאזיע
- 15 פֿערשפיעלטער ל'ג בעומר
- 15 גרינס אויף שבועות
- 15 דאס טעפיל
- 15 באַשערט א אומגליק
- 30 האָדל (טויבי מילכינער)
- 20 אנ'עצה
- 15 ביים דאָקטאר
- 15 א גרינגער תענית
- 15 נעציל, אַ מעשה מיט נים
- 15 א מלך מיט צוויי מלכות
- 15 כפרות-שמרייך
- 15 שלום עליכס'ס נייע ביבליאטעק
- 15 פעסאלע דעם רבי'נס
- 45 פֿינק און זיעבציג טויזענד
- 15 אלמנה נומר 1
- 15 2 " "
- 15 3 " "
- 15 דער דייטש
- 45 א וויגרישנער בילעט
- 15 שמואליק
- 30 יוסף דער דזענטעלמאן
- 15 שפּרינצע
- 15 די יורשים
- 45 מיט'ן עמאפ

יובילעאום'ס אויסגאבע.

- שלוש עליכס'ס נייעסטע ווערקע
- 5 — צוויי בענדע
- י. ל. פֿר'ס נייעסטע ווערקע
- 5 — צוויי בענדע
- א. רייזע'ס נייעסטע ווערקע
- 6 — צוויי בענדע
- שפּעקטאַר'ס שריפטען
- 5 — צוויי בענדע
- שלוש אש, יונגער
- 1 50 " " א שטעדטיל
- 1 80 " " מאָמענטען
- 40 " " נראָטץ יודישע געשיכטע
- 7.50 { זשארגאן נייע אויסגאבע
- דינע נואָ'ס וועלט געשיכטע
- 5 — 4 טייל
- 1 20 " הערשאלע ראָמאן
- 1 — " יאָסאלע
- 2 — " אבן נגף
- פינסקי, זשארגאן פֿרעמד
- 2 50 ווערטערבוך
- א. רייזע, קונסט און לעבען
- 2 — 3 טייל
- 1 25 " " ליעדער פון לעבען
- 60 " " צייט ליעדער
- 1 — " " זשארגאן נראָמאטיק
- 1 25 " " חריסטאָמאטיק זארגאן

בעשטעלונגען ווערען געגעבן אָנגאבע רעכט נאכגאהמע, פינקטליך עקספּעדיערט

אמקרויט עמ פריינד, בוכהאנדלונג, פשעמישל.

5A